VARHAISKASVATUSLAUTAKUNTA

ESITYSLISTA

6 - 2016

KOKOUSKUTSU

Kokousaika	**17.05.2016 klo 16:15**
Kokouspaikka	**Siltasaarenkatu 13, 2.krs Vakalk:n kokoushuone**
Käsitellään	**Tällä esityslistalla mainitut asiat**

Varhaiskasvatuslautakunta

Postiosoite
PL 9000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
varhaiskasvatus@hel.fi

Käyntiosoite
Siltasaarenkatu 13
Helsinki 53
www.hel.fi/varhaiskasvatus

Puhelin
+358 9 310 1711
Faksi
+358 9 310 43285

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI5881199710009236
Alv.nro
FI02012566

17.05.2016

Asia Sivu

VARHAISKASVATUSJOHTAJA

1	Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta	1
2	Tämän kokouksen päätösten täytäntöönpano	2
3	Pöydälle 26.04.2016 Kehitysvammaisten ja autististen koululaisten perusopetuksen iltapäivätoiminnan asiakasmaksut varhaiskasvatustoimessa 1.1.2017 alkaen	3
4	Varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotus 2017 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2017–2019	7
5	Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Yrjö Hakasen ym. talousarvioaloitteesta 15 miljoonan euron lisämäärärahasta kohdennettavaksi varhaiskasvatuksen kehittämiseen kaupungin omana toimintana	34
6	Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sirkku Ingervon talousarvioaloitteesta koululaisten aamupäivätoiminnan järjestämisestä	38
7	Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Petra Malinin ym. talousarvioaloitteesta koskien määräaikaista hävikkikoordinaattoria	40
8	Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelman hyväksyminen	43
9	Korvauksen maksaminen esiopetusikäisistä lapsista yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajalle	45
10	Muutokset varhaiskasvatusviraston päiväkotien, ryhmäperhepäiväkotien ja perhepäivähoidon varakotien toimintaan kesällä 2016	48
11	Varhaiskasvatusviraston rekisteriselosteen vahvistaminen	51
12	Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta alueiden eriarvoisuuden torjumisesta	52
13	Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2015 arviointikertomuksesta	55
14	Ilmoitusasiat	63
15	Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen	64

Postiosoite
PL 9000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
varhaiskasvatus@hel.fi

Käyntiosoite
Siltasaarenkatu 13
Helsinki 53
www.hel.fi/varhaiskasvatus

Puhelin
+358 9 310 1711
Faksi
+358 9 310 43285

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI5881199710009236
Alv.nro
FI02012566

1
Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Samalla varhaiskasvatuslautakunta päättää valita pöytäkirjantarkastajiksi jäsenet ja sekä varatarkastajiksi jäsenet ja .

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

2
Tämän kokouksen päätösten täytäntöönpano

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää, että tämän kokouksen päätökset voidaan panna täytäntöön ennen kuin ne ovat saaneet lainvoiman, ellei erikseen toisin ole päätetty tai myöhemmin päätetä.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätettävä tässä kokouksessa

3
Kehitysvammaisten ja autististen koululaisten perusopetuksen iltapäivätoiminnan asiakasmaksut varhaiskasvatustoimessa 1.1.2017 alkaen

Pöydälle 26.04.2016

HEL 2016-003529 T 02 05 00

Esitysehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle, että perusopetuslain 48 f §:n mukaisen kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoiminnan asiakasmaksu on varhaiskasvatustoimessa 1.1.2017 alkaen 100 euroa kuukaudessa 760 tuntia lukuvuodessa tarjottavasta päivittäin klo 16.00 päättyvästä toiminnasta. Toimintaa voidaan valtionosuuteen oikeuttavan toiminta-ajan jälkeen tarjota kello 17.00 saakka, ja periä palvelusta lisämaksua 20 euroa kuukaudessa, jolloin maksu on 120 euroa kuukaudessa.

Samalla varhaiskasvatuslautakunta päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus päätti 10.4.2007 § 540, että kehitysvammaisten ja autististen koululaisten, perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan asiakasmaksu on 1.8.2007 lukien 80 euroa kuukaudessa 760 tuntia/lukuvuosi tarjottavasta, päivittäin klo 16.00 päättyvästä toiminnasta. Toimintaa on voitu valtionosuuteen oikeuttavan toiminta-ajan jälkeen tarjota kello 17.00 saakka ja periä palvelusta 20 euroa kuukaudessa lisämaksuna, jolloin maksu on ollut 100 euroa kuukaudessa. Lisäksi kaupunginhallitus on päättänyt, että elokuulta asiakasmaksuna peritään puolet normaalista maksusta ja kesäkuulle ajoittuvista toimintapäivistä ei peritä asiakasmaksua.

Vaikeasti ja syvästi kehitysvammaisille koululaisille iltapäivätoiminta on maksutonta kaupunginhallituksen 4.6.1990 § 1361 päätöksen mukaisesti. Helsingin erityishuollon johtoryhmän mukaan niiltä kehitysvammaisilta ja autistisilta 3–10-luokkalaisilta oppilailta, joiden iltapäivätoiminta on liitetty erityishuolto-ohjelmaan, ei peritä iltapäivätoimintamaksua (erityishuollon johtoryhmä 21.6.2007).

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti (6.2.2006 § 186) opetustoimella on koordinaatiovastuu kaikesta kaupungin järjestämästä, peru-

sopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Kehitysvammaisten ja autististen koululaisten suomenkielisen iltapäivätoiminnan järjestämisestä vastaa perusopetuksen iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatusvirasto ja ruotsinkielisestä toiminnasta opetusvirasto.

Kaupunginhallitus on päättänyt 17.3.2008 § 360 perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan asiakasmaksujen alentamisen ja huojentamisen periaatteista. Varhaiskasvatuksessa oli vuonna 2015 koululaisten iltapäivätoiminnan piirissä yhteensä 334 koululaista, joista 76,6 % eli 256 koululaista oli maksuhuojennusten piirissä. Maksuhuojennusta ei myönnetä, jos kohtuullistaminen huomioon ottaen perheen tulot jäävät suuremmiksi kuin menot.

Kaikki 3–10-luokkalaiset koululaiset, jotka ovat erityishuolto-ohjelmassa, saavat automaattisesti maksuttomuuden. Myös 1–2-luokkalaiset vaikeasti tai syvästi kehitysvammaiset koululaiset saavat osallistua iltapäivätoimintaan maksuttomasti. Maksuhuojennusten piirissä olevien määrä on viimevuosina pysynyt samalla tasolla.

Laki perusopetuslain 48 f §:n muuttamisesta (127/2016) on vahvistettu 19.2.2016 ja se tulee voimaan 1.8.2016. Laki koskee aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksujen määräytymistä ja sen mukaan asiakasmaksujen enimmäishintaa on mahdollista nostaa 3 tunnin päivittäisen toiminnan osalta nykyisestä 60 eurosta 120 euroon ja 4 tunnin osalta nykyisestä 80 eurosta 160 euroon kuukaudessa. Tätä laajemmin järjestettävän toiminnan (5 tunnin päivittäinen toiminta) asiakasmaksun kunta saa edelleen itse päättää. Helsingissä iltapäivätoimintaa järjestetään päivittäin 4 tai 5 tuntia.

Helsingissä ei järjestetä perusopetuslain mukaista aamutoimintaa, vaan toiminnan kehittäminen kohdistetaan riittävän alueellisen iltapäivätoiminnan järjestämiseen. Varhaiskasvatusvirasto järjestää tarvittaessa kehitysvammaisille ja autistisille koululaisille päivähoitoa kesällä. Tällöin toiminnasta peritään tulosidonnainen päivähoitomaksu.

Koululaisten iltapäivätoiminnan maksujen korotusta on valmisteltu yhteistyössä opetusviraston kanssa. Kaupungin järjestämän iltapäivätoiminnan asiakasmaksuja perusopetuksen iltapäivätoiminnassa ja leikkipuistojen koululaisten toiminnassa on hyvä tarkastella kokonaisuutena siirryttäessä 2017 toimialamallin mukaisiin palvelukokonaisuuksiin. Opetus- ja varhaiskasvatustoimi tulevat muodostamaan yhtenäisen toimialan, jonka tehtävänä on mm. suunnitella asiakaslähtöisesti riittävät alueelliset iltapäivätoiminnan palvelut alakouluikäisille. Maksujen muutokset ovat myös opetuslautakunnan käsittelyssä huhtikuussa.

Uudenmaan kuntien esitykset asiakasmaksukorotuksiksi ovat keskimäärin 20 euroa kuukaudessa nykyisiin asiakasmaksuihin verrattuna. Korotushaitari on keskimäärin 10–30 euroa kuukaudessa. Uudet asiakasmaksut otetaan pääsääntöisesti käyttöön 1.8.2016. Varhaiskasvatusvirastossa ko. asiakasmaksujen korotukset on esitetty otettavaksi käyttöön 1.1.2017 alkaen samanaikaisesti opetusviraston kanssa.

Virastoissa tullaan yhdessä iltapäivätoiminnan palveluntuottajien kanssa laatimaan ohjeet huoltajille, jotka kehotuksista huolimatta eivät hoida velvollisuuksiaan maksaa saamastaan palvelusta tai eivät käytä oikeuttaan hakea asiakasmaksuhuojennuksia.

Terveys-ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Esitetyllä asiakasmaksujen korotuksilla pystytään kattamaan kasvavasta oppilasmäärästä aiheutuvia kuluja ilman taloudellista lisäresursointia. Maltillisella 20 euron asiakasmaksun korotuksella ei arvioida olevan toimintaan hakeutumista vähentävää vaikutusta, mutta sen avulla voidaan korvata pienituloisten perheiden asiakasmaksualennuksista ja -huojennuksista aiheutuvia maksumenetyksiä. Kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoiminnalla on suoria vaikutuksia koululaisten hyvinvointiin. Toiminta on tärkeää sekä oppilaille, jotka pääsevät osallistumaan ammattitaidolla ohjattuun toimintaan koulukavereiden seurassa että koko perheelle, koska toiminta helpottaa perheiden arjen järjestämistä.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Armi Vaden, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43346
armi.vaden(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Päätöshistoria

Varhaiskasvatuslautakunta 26.04.2016 § 55

HEL 2016-003529 T 02 05 00

Päätös

Varhaiskasvatuslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Armi Vaden, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43346
armi.vaden(a)hel.fi

4
Varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotus 2017 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2017–2019

HEL 2016-001380 T 02 02 00

Esitysehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää hyväksyä ja esittää kaupunginhallitukselle seuraavan varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotuksen vuodelle 2017 ja taloussuunnitelmaehdotuksen vuosille 2017–2019 siihen liittyvine sitovine toiminnallisine tavoitteineen ja esittää sen edelleen perustelutekstiksi kaupungin vuoden 2017 talousarvioon ja taloussuunnitelmaan vuosille 2017–2019.

Varhaiskasvatusviraston vuoden 2017 talousarvioehdotuksen raami

Varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotuksen 2017 menoraami on 390,3 milj. euroa ja tuloraami 39,9 milj. euroa. Verrattuna vuoden 2016 talousarvioon menot ovat 5,3 milj. euroa suuremmat ja 11,1 milj. euroa suuremmat kuin vuoden 2015 tilinpäätös. Vastaavasti tulot ovat 0,9 milj. euroa suuremmat kuin vuonna 2016 ja 0,8 milj. euroa pienemmät kuin vuoden 2015 tilinpäätös. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkistukset tulevat voimaan 1.8.2016. Helsingissä on käytössä päivähoitomaksuissa sisaralennus, joka pienentää maksutuottokertymää noin 1,6 milj. euroa vuodessa.

Liitteenä 1 on varhaiskasvatusviraston vuoden 2017 talousarvioehdotuksen sekä vuosien 2018–2019 taloussuunnitelmaehdotuksen eurotaulukot. Vuosien 2018–2019 eurotaulukot pitävät sisällään väestönkasvun aiheuttamat muutokset.

Viraston toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutosten vaikutukset 2017 talousarvioon

Kaupunginvaltuusto on päättänyt maaliskuussa 2016 johtamisjärjestelmän uudistamisesta 1.6.2017 alkaen. Päätöksen mukaan yhtenä toimialana tulee olemaan opetus- ja varhaiskasvatustoimi. Perustettavan lautakunnan alaisuuteen kuuluvat palvelukokonaisuudet muodostetaan nykyisistä opetusvirastosta ja varhaiskasvatusvirastosta.

Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen valmistelua koskevassa kaupunginvaltuuston lähetekeskustelussa helmikuussa 2016 on todettu, että vuoden 2017 talousarvio valmistellaan ja päätetään nykyisen organisaation mukaan. Kevään 2017 aikana tullaan kaupunginvaltuustossa

päättämään talousarvion muutoksista uuden 1.6.2017 aloittavan organisaation mukaiseksi.

Kaupungin strategiaohjelma päivitetään vuonna 2017. Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen pohjana on kaupungin voimassa oleva strategiaohjelma vuosille 2013–2016.

Lakimuutosten vaikutukset

Uusi varhaiskasvatuslaki (I vaihe) on tullut voimaan 1.8.2015 alkaen, jossa säädetään varhaiskasvatukselle uudet tavoitteet. Opetushallitus valmistelee ja päättää uusista valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Tavoitteena on, että ne ovat valmiina lokakuun 2016 lopussa. Tämän pohjalta kuntien on laadittava ja otettava käyttöön uudet kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat 1.8.2017 mennessä.

Varhaiskasvatuslain 5 a §:ssä säädetään ryhmäkoosta, minkä mukaan päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävässä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Henkilöstön suhdeluvusta säädetään edelleen päivähoitoasetuksessa. Lapsiryhmien muodostamisen ohjetta on virastossa päivitetty varhaiskasvatuslain mukaiseksi. Mainittu varhaiskasvatuslain muutos edellyttää toiminnan tarkempaa suunnittelua ja tiukempaa henkilöstön käyttöä. Koska ryhmäkoosta ei voida lain mukaan poiketa, on riskinä erityisesti viraston sijaiskustannusten nousu edellisvuosiin verrattuna.

Lapsia päiväkotiin otettaessa ja ryhmiä muodostettaessa tulee lähtökohtana olla se, että varhaiskasvatuslain 5 a §:n ja päivähoitoasetuksen 6 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset henkilöstömitoitukset ja sisällölliset tavoitteet toteutuvat. Päiväkodeissa tulee olla kaikkina toimintapäivinä käytettävissä vähintään suhdeluvun edellyttämä henkilöstöresurssi. Lasten läsnäolo varhaiskasvatuksessa perustuu tarkempaan ennakointiin ja suunnitelmallisuuteen. Henkilöstömitoitusta tulee noudattaa myös henkilöstön sairaus- ja vuosilomien sekä muiden ennakoitavissa olevien poissaolojen osalta varautumalla niihin etukäteen. Suhdeluvusta poikkeaminen ei näiden syiden perusteella ole asetuksen mukaan mahdollista.

Varhaiskasvatuslain 11 a ja 11 b §:iä on muutettu siten, että kaikilla lapsilla on jatkossa oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Oikeus tätä laajempaan palveluun on perheellä esim. työn, opiskelun tai yrittäjyyden perusteella sekä lapsesta tai perheestä johtuvien tarpeiden vuoksi. Lakimuutos tulee voimaan 1.8.2016 alkaen. Helsingin kaupunki ei ole rajoittanut subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta.

Valtioneuvosto on päättänyt lokakuussa 2015 muuttaa lasten päivähoidosta annetun asetuksen 6 §:ää. Jatkossa päiväkodissa yli kolme -vuotiaiden kokopäiväisen palvelun osalta kahdeksaa lasta kohden tarvitaan yksi hoito- ja kasvatushenkilö. Muutos tulee voimaan 1.8.2016 alkaen. Helsingin kaupunki ei ole ottanut käyttöön henkilöstömitoituksen muutosta, vaan kasvattajia on edelleen yksi seitsemää lasta kohden.

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen muuttamisesta tulee voimaan 1.8.2016. Muutokset koskevat yksityisen hoidon tuen perusteita ja euromääriä. Varhaiskasvatuslautakunta päätti maaliskuussa 2016, että yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi ja lasten hoitomuodon valintamahdollisuuksien säilyttämiseksi yli 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat perheet saavat 1.8.2016 alkaen samaa kuntalisää kuin tähänkin asti.

Helsingin kaupunginvaltuusto on päättänyt joulukuussa 2015 hyväksyessään talousarvion vuodeksi 2016, että suunnittelussa vuodelle 2016 noudatetaan voimassa olevaa lakia. Mikäli varhaiskasvatuslaki muuttuu koskien subjektiivista päivähoito-oikeutta ja/tai henkilöstömitoitusta, tehdään siitä erillinen päätös kaupunginhallituksessa. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti helsinkiläisillä lapsilla on edelleen oikeus saman laajuiseen varhaiskasvatukseen kuin ennen lain voimaan tuloakin. Päätös ei erottele julkista ja yksityistä varhaiskasvatusta, vaan lähtökohtana toiminnan suunnittelussa on kuntalaisten tasa-arvoinen kohtelu, jolloin julkisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevia lapsia kohdellaan samanarvoisesti.

Varhaiskasvatusviraston vuoden 2017 talousarvioehdotusta laadittaessa noudatetaan tältä osin samoja perusteita kuin vuodelle 2016.

Varhaiskasvatuslain II-vaiheen valmistelusta ei ole tässä vaiheessa tarkempaa tietoa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen osalta on tulossa muutoksia. Hallituksen asiaa koskeva lakiesitys (HE 60/2016 vp) on tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä. Laissa säädettäisiin kunnan järjestämässä päiväkoti- ja perhepäivähoidossa perittävistä asiakasmaksuista. Asiakasmaksujen korotukset ehdotetaan toteutettaviksi pääosin siten, että enimmäismaksua korotetaan 22 prosenttia. Toisaalta pienituloisten yhden ja kahden lapsen yksinhuoltajien asiakasmaksut pienenevät jonkin verran. Tavoitteena on, että uusi laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista tulisi voimaan 1.8.2016 alkaen. Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen tuloraamissa ei ole huomioitu maksutulojen nousua mahdollisesta laista johtuen. Varhaiskasvatuslautakunta on antanut lausuntonsa kaupunginhallitukselle 9.2.2016 luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaiksi.

Väestömuutosten vaikutukset

Päivähoitoikäisen väestön määrä kasvoi Helsingissä vuoden 2015 aikana 725 lapsella, yhteensä lapsia oli vuoden 2015 lopussa 38 450, eli 6,1 % helsinkiläisistä. Viimeisimmän väestöennusteen mukaan päivähoitoikäisten, 1–6-vuotiaiden, lasten määrän ennustetaan kasvavan vuonna 2016 noin 670 lapsella ja vuonna 2017 noin 470 lapsella.

Helsinkiläisistä 1–6-vuotiaista lapsista 65,3 % on kunnan järjestämässä päivähoidossa (omat päiväkodit 61,4 %, perhepäivähoito 3,1 % ja ostopalvelupäiväkodit ja maksu-sitoumukset 0,8 %). Yksityisen hoidon tukea saa 8,3 % lapsista ja 20,2 % lapsista on kotihoidon tuen piirissä. Kerhoissa käy 3,8 % lapsista ja osa heistä saa samanaikaisesti kotihoidontukea.

Päivähoitoon osallistuvien lasten osuus muuttuu iän myötä siten, että esim. vuoden 2016 alussa 3–6-vuotiaista helsinkiläisistä lapsista noin 83 % hoidettiin kunnan järjestämässä päivähoidossa ja yksityisen hoidon tukea sai lähes 10 % lapsista. Sen sijaan kotihoidon tuen piirissä oli 3–6-vuotiaista lapsista enää 5 %. Päivähoitopalvelujen kysyntään vaikuttaa lasten määrän kehityksen lisäksi vanhempien työllisyystilanne, vanhempien valinnat eri palvelumuotojen ja avustusten välillä sekä muuttoliike.

Vuonna 2016 arvioidaan lapsia, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, olevan noin 17 % 1–6-vuotiaista. Vuoteen 2020 mennessä tämän osuuden ennustetaan kasvavan noin 20 %:iin. Monikulttuuristen lasten osuus kasvaa kaikissa lapsiperheiden palveluissa tulevina vuosina.

Turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut Helsingissä vuoden 2015 aikana. Esiopetuksessa järjestetään vuoden 2016 aikana valmistavaa esiopetusta maahanmuuttajalapsille. Valmistava esiopetus noudattaa soveltuvin osin esiopetussuunnitelman tavoitteita ja painottuu suomi toisena kielenä opetukseen. Valmistavaa esiopetusta maahanmuuttajalapsille jatketaan edelleen vuonna 2017, ja toimintaan varataan talousarvioehdotuksessa 2017 määrärahaa vuoden 2016 tason mukaisesti.

Tärkeimmät väestön kasvualueet ovat asuntorakentamiseen vapautuvilla satama-alueilla Jätkäsaaressa, Kalasatamassa ja Kruunuvuoressa sekä Keski-Pasilan alueella, Kuninkaantammessa ja Honkasuolla. Merkittäviä täydennysrakentamisalueita on mm. Mellunkylässä, Myllypurossa ja Alppikylässä. Rakentaminen luo kysyntää varhaiskasvatuspalveluille ko. alueilla.

Lapsiperheiden köyhyys on lasten syrjäytymistä lisäävä ongelma. Vaikka valtaosa helsinkiläisistä lapsista voi hyvin, osa lapsista elää vaikeas-

sa elämäntilanteessa. Vuonna 2015 oli 2 279 ikävuosiltaan 0–6-vuotiasta lasta, joilla oli lastensuojelun asiakkuus. Tämä on 5,0 % 0–6-vuotiaiden väestöstä. Vuonna 2014 vastaava osuus oli 6,9 %. On huomattava, että lastensuojelun asiakkuus ei välttämättä korreloi perheen varallisuuden kanssa.

Positiivisen diskriminaation (pd) määräraha, 0,95 milj. euroa, on vuoden 2017 talousarvioehdotuksessa samalla tasolla kuin vuoden 2016 talousarviossa. Vuoden 2016 talousarviossa pd-määrärahaan tehtiin 0,1 milj. euron lisäys.

Arvio palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2017–2019

Oma palvelutuotanto on pääsääntöinen tapa järjestää varhaiskasvatusta. Siinä huolehditaan erityisesti varhaiskasvatuksen kehittämisestä ja päivähoidon asiakasohjauksesta.

Perheiden valintamahdollisuuksia ja talouden hallintaa on pyritty lisäämään varhaiskasvatuksen avointa toimintaa mm. kerhoja sekä monimuotoista kunnallista leikkipuistotoimintaa lisäämällä ja kehittämällä. Kerhotoiminnan järjestämisessä tehdään yhteistyötä liikuntaviraston, Korkeasaaren ja muiden kaupungin ja järjestöjen toimijoiden kanssa. Kerhotoiminnan lisäämistä on tuettu jatkamalla edelleen kerhojen maksuttomuutta 31.7.2017 asti.

Vuoden 2016 kevään aikana tehdään selvitys kerho- ja osapäivätoiminnan taloudellisuudesta osana viraston palvelurakennekokonaisuutta, ja selvitetään samalla mahdollisuuksia lisätä osapäivähoitoa ja kerhotoimintaa taloussuunnitelmakaudella 2017–2019. Varhaiskasvatusvirastoon on tilattu ulkopuoliselta konsultilta selvitys kotihoidontuen ja sen kuntalisän merkityksestä ja vaikuttavuudesta Helsingissä tulevaisuudessa. Selvitys valmistuu toukokuun 2015 loppuun mennessä. Koululaisten iltapäivähoitoa järjestetään leikkipuistoissa edellisten vuosien tapaan.

Yksityiset yritykset tai yhdistykset ovat voineet tarjota leikkitoiminnan kerhoja palvelusetelillä. Palvelusetelin käyttö vakinaistettiin vuoden 2014 alusta alkaen. Palvelusetelin käyttö on ollut vähäistä.

Yksityisiä palveluntuottajia on tuettu toiminnan käynnistämistuella talousarviovuosittain. Kaupunginvaltuusto vakinaisti yksityisen varhaiskasvatustoiminnan käynnistämistuen myöntämisen vuoden 2015 joulukuussa. Käynnistämistuen myöntämisen tavoitteena on pyrkiä turvaamaan yksityisen päiväkotitoiminnan kasvu ja monimuotoisuus Helsingissä. Vuoden 2017 talousarvioehdotuksessa varaudutaan käynnistämistuen käyttöön samansuuruisella määrärahalla kuin vuoden 2016 talousarviossa.

Yksityisiä varhaiskasvatustoiminnan palveluntuottajia tuetaan ja neuvotaan uuden toiminnan perustamisessa. Vuoden 2016 aikana tehdään kuvaus palvelun käynnistämisen prosessista ja vaiheistetaan eri toimijoiden ja viranomaistahojen roolit ja tehtävät prosessin kulussa. Tarkoituksena on taloussuunnitelmakaudelle 2017–2019 selkiyttää uusien yksityisten toimijoiden hyväksymiseen ja valvontaan liittyviä työvaiheita virastossa sekä sujuvoittaa uuden yksityisen päiväkodin avaamiseen ja toiminnan käynnistämiseen liittyvää yhteistyötä eri viranomaistahojen kanssa.

Varhaiskasvatuslautakunta arvioi yksityisen hoidon tuen ja kotihoidontuen kuntalisän suuruutta talousarvioehdotuksen yhteydessä vuosittain. Vuoden 2017 talousarvioehdotuksessa varaudutaan yksityisen hoidon tuen Helsinki-lisän maksamiseen myös osapäiväiseen varhaiskasvatukseen, joka maksettaisiin palveluntuottajalle. Tästä tehdään erillinen esitys varhaiskasvatuslautakunnan päätettäväksi.

Varhaiskasvatusvirastossa kiinnitetään lapsimäärien kasvaessa huomiota asiakasohjaukseen palvelustrategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Perhepäivähoidon suoritemäärä pyritään säilyttämään tulevaisuudessa nykyisellä tasolla. Varhaiskasvatuspalveluja vaihtoehtona täydentävää kansalaistoimintaa tuetaan järjestöavustuksin vuosittain talousarviomäärärahojen puitteissa. Vuoden 2017 määräraha pidetään samalla tasolla kuin vuonna 2016.

Kilpailuttaminen

Varhaiskasvatusvirastossa ei ole taloussuunnitelmakaudella 2017–2019 tulossa merkittäviä päivähoitopalveluja koskevia uusia kilpailutuksia. Palvelustrategian mukaisesti Helsingin päiväkotihoidon oma palvelutuotanto täydentyy yksityisen hoidon tuella avustettavalla päiväkotihoidolla.

Kaupunginvaltuuston lokakuun 2014 alussa päättämällä Palmia-liikelaitoksen toiminta- ja hallintomallin järjestämisellä on vaikutuksia varhaiskasvatusviraston toimintaan taloussuunnitelmakauden 2017–2019 aikana.

Varhaiskasvatusvirasto on selvittänyt alkuvuoden 2015 aikana yhteistyössä kaupunginkanslian, Helsingin kaupungin palvelukeskus-liikelaitoksen (entinen Palmia-liikelaitos) sekä muiden virastojen kanssa kaupungin omana toimintana tuotettavan ruokahuoltopalvelun tarkoituksenmukaisinta toteutustapaa. Työn jatkoksi on vuoden 2015 lopussa asetettu työryhmä valmistelemaan opetusvirastossa, varhaiskasvatusvirastossa, Helsingin palvelukeskuksessa ja osaksi sosiaali-ja terveysvirastossa käyttöönotettavaa ruokapalvelukonseptia. Työryhmän toi-

miaika on toukokuun 2016 loppuun asti. Selvitys on talousarvioehdotusvaiheessa vielä kesken.

Varhaiskasvatusvirasto solmi vuoden 2015 alussa Helsingin kaupungin Palvelut Oy:n kanssa määräaikaisen puitesopimuksen palveluyhtiön tuottamista puhtaus- ja kiinteistöpalveluista, arvoltaan noin 0,6 milj. euroa. Määräaikaisen sopimuksen taustalla on 3-7 vuoden siirtymäaikajärjestely, jonka jälkeen virasto hankkii kaikki kyseiset palvelut kilpailuttamalla. Ensimmäisen palvelukokonaisuuden sopimus päättyy 1.1.2017 ja viimeinen päättyy 1.1.2022. Tämä tarkoittaa vuosien 2017–2019 osalta yhteensä noin 0,3 milj. euron arvoisten puhtaus- ja kiinteistöpalveluiden kilpailuttamista. Alkavia kilpailutuksia suunnitellaan vuoden 2016 aikana.

Varhaiskasvatuslautakunta on päättänyt lokakuussa 2015 viraston ruokahuoltopalvelujen kilpailutuksen suunnitelmasta vuosille 2018–2022. Kilpailutettavista kohteista on muodostettu useampia alueellisia kokonaisuuksia. Ruokahuoltopalvelujen kilpailutuksen osuus kasvaa asteittain. Varhaiskasvatusviraston ruokahuoltopalvelujen hankinnan arvo on vuositasolla noin 28 milj. euroa. Kilpailutettava kokonaismäärä on noin 18 % varhaiskasvatusviraston tarvitsemista ruokahuoltopalveluista vuoteen 2023 mennessä. Kilpailutusten suunnittelu käynnistyy vuoden 2017 alkupuolella.

Riskienhallinta

Varhaiskasvatusviraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus hyväksyttiin varhaiskasvatuslautakunnassa keväällä 2016.

Varhaiskasvatusviraston kaikessa toiminnassa ja hankinnoissa pyritään aktiivisesti torjumaan harmaata taloutta ja noudattamaan kaupunginhallituksen siitä antamia ohjeita sekä tilaajavastuulakia.

Toimitilojen ja kiinteistöjen kuntoon sekä niiden ylläpitoon liittyvä riskienhallinta on merkittävässä osassa varhaiskasvatusviraston riskienhallinnassa, koska viraston toimintaa on yli 400 osoitteessa. Äkilliset kiinteistöjen vesivahingot, tulipalot ja sisäilmaongelmat voivat aiheuttaa huomattavia ongelmia sekä kustannuksia toiminnalle. Tilakeskuksen rooli toimitilojen ja kiinteistöjen ylläpidossa on merkittävä. Varhaiskasvatusvirastossa toimiva poikkihallinnollinen sisäilmatyöryhmä on osa näiden riskien hallintaa.

Varhaiskasvatusviraston toimipisteissä vuonna 2015 käyttöön otettu Helsingin kaupungin Turvallisuuskierros- malli tuottaa materiaalia sekä turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaan, työn vaarojen arviointiin että arjen turvallisuuden hallintaan. Turvallisuuskierrokset vakiinnutetaan riskien hallinnan arjen toimintavälineeksi vuoden 2016 aikana. Ne tulevat

olemaan tärkeässä osassa myös vuonna 2017 varhaiskasvatusviraston turvallisuuskulttuurin vahvistamisessa.

Henkilöstöön liittyvässä riskienhallinnassa on erityisesti pyrittävä turvaamaan kelpoisen hoito- ja kasvatushenkilöstön saatavuus erityisesti ennakoivan rekrytoinnin sekä rekrytointiprosessin uudistamisen avulla.

Riskinä nähdään myös työntekijöiden osaamisen menetykset mm. eläköitymisen ja työpaikan vaihdosten yhteydessä. Virastossa tulee kiinnittää erityistä huomiota osaamisen jakamiseen, työn organisointiin, uusien työntekijöiden ja uuteen työhön perehdyttämiseen sekä yhteistyön lisäämiseen ja sujuvoittamiseen. Riskin tukipalvelujen toiminnalle ja hallinnon toimivuudelle aiheuttaa viraston hallintohenkilöstön vähäinen määrä palvelutoiminnan jatkuvasti lisääntyessä sekä tehtävien ja osaamisen kasaantuminen yksittäisille asiantuntijoille.

Kaupungin strategiaohjelma varhaiskasvatusviraston toiminnassa

Strategiaohjelman toteuttaminen varhaiskasvatusviraston toiminnassa

Varhaiskasvatusviraston strategiset tavoitteet perustuvat kaupunginvaltuuston hyväksymään Helsingin strategiaohjelmaan vuosille 2013–2016. Strategiasta on varhaiskasvatusvirastolle johdettu vuosille 2014–2017 kuusi painopistettä. Varhaiskasvatusviraston strategiset linjaukset liittyvät strategiaosuuksiin: Hyvinvoiva helsinkiläinen (Helsinkiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat ja terveyserot kaventuvat sekä Helsinkiläisten liikunta lisääntyy), Elinvoimainen Helsinki (Kulttuurista iloa ja vetovoimaa), Toimiva Helsinki (Asukkaille sujuvat ja integroidut palvelut sekä Kaupungin toiminta on kestävää, vaikuttavaa ja tehokasta), Tasapainoinen talous ja hyvä johtaminen (Talous tasapainottuu ja tuottavuus nousee, Taitava johtaminen ja osaava henkilöstö sekä Tehokkaat ja toimivat tukipalvelut) sekä Demokratia ja osallisuus vahvistuvat (Avoin ja osallistava Helsinki).

Strategia konkretisoituu varhaiskasvatusviraston toiminnassa erilaisina toimenpiteinä ja määrärahakohdennuksina. Vuoden 2017 toiminnassa painopisteet näkyvät seuraavasti:

Hyvinvoiva helsinkiläinen

1. Lapsi voi hyvin

Lapsen hyvinvoinnin tukeminen ja kasvun sekä oppimisen edistäminen ovat varhaiskasvatuspalvelujen keskeinen sisältö. Hyvinvoinnin arvioimisessa on tärkeää kuulla lasta itseään, hänen huoltajiaan sekä havainnoida lasta.

Yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston kanssa jatketaan vuoden 2017 aikana ”Neuvola päiväkodissa” – toimintamallin käyttöä neljällä varhaiskasvatusalueella: Kallio-Ullanlinna-Vironniemi, Kampinmalmi-Lauttasaari-Töölö ja uusina varhaiskasvatusalueina tulevat vuoden 2017 aikana mukaan Mellunkylä ja Malmi-Pukinmäki. Toimintamallin käyttö tapahtuu määrärahojen puitteissa. Mallia on pilotoitu vuoden 2015 aikana Kallio-Ullanlinna-Vironniemen ja Kampinmalmi-Lauttasaari-Töölön varhaiskasvatusalueilla. Vuoden 2016 aikana jatketaan mallin toteuttamista edellä mainituilla alueilla koskemaan kaikkia niiden päiväkoteja. Malli sisältää lasten 3-vuotisterveys- ja hyvinvointitarkastukset sekä suun terveystarkastukset, jotka toteutetaan päiväkodeissa, lapsille tutussa ympäristössä. Samalla myös lasten vanhemmilla on mahdollisuus vertaistapaamiseen ja keskusteluun kolmevuotiaiden lasten vanhempia yhdistävistä teemoista.

Toimintamallin laajennusta varten perustetaan vuoden 2017 aikana sosiaali- ja terveysviraston ja varhaiskasvatusviraston yhteinen ohjausryhmä, joka tekee koko kaupunkia koskevan suunnitelman kustannusarvioineen vuosille 2018–2019.

Toimintamallin laajentaminen edellyttää erityisesti esimiesten ja henkilöstön verkosto-osaamisen ja yhteistyötaitojen kehittämistä.

Varhaiskasvatuksessa vaikutetaan lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin huolehtimalla ulkoilun, liikunnan, ravinnon ja levon tasapainosta. Helsingissä noudatetaan valtakunnallisia Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia (2016). Varhaiskasvatuksessa huolehditaan yhdessä lasten vanhempien kanssa siitä, että lapsilla on riittävä päivittäinen mahdollisuus aktiiviseen liikkumiseen. Toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan osana varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmaa yhdessä lasten ja vanhempien kanssa. Monipuolisessa liikkumisessa luonto ja muu liikkumista edistävä toimintaympäristö on kiinteänä osana arkea. Yhteistyötä tehdään kaupungin muiden toimijoiden sekä alueen järjestöjen kanssa.

Elinvoimainen Helsinki

2. Kulttuurista iloa ja vetovoimaa

Varhaiskasvatusvirasto tekee kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden kanssa. Lapset luovat omalta osaltaan kaupunkikulttuuria ja saavat kuulua ja näkyä.

Yhteistyössä Helsingin kulttuurikeskuksen kanssa palkataan päiväkoteihin ja leikkipuistoihin työttömiä taiteilijoita toteuttamaan yhdessä lasten ja henkilökunnan kanssa uusia kulttuuri- ja taidekasvatuksen muotoja. Toimintatapaa pilotoitiin vuoden 2015 aikana, ja toimintaa jatke-

taan ja kehitetään edelleen vuosina 2016 ja 2017. Tarkoituksena on kehittää varhaiskasvatuksen taidekasvatusmenetelmiä, lisätä henkilöstön taidekasvatusosaamista sekä edistää taitelijoiden työllistymistä.

Muita varhaiskasvatusviraston yhteistyökumppaneita ovat Nykytaiteen museo Kiasma, jonka kanssa yhteistyö nykytaidekasvatuksen menetelmien kehittämiseksi aloitettiin vuonna 2015, Helsingin kaupunginorkesteri, Helsingin yliopisto, Korkeasaari, liikuntavirasto, kaupunginmuseo sekä useat alueelliset toimijat.

Yhteistyö kaupunginkirjaston kanssa tiivistyy toiminnallisena tavoitteena vuonna 2017 olevan ”Suomi 100 Suuri Lukuseikkailu” -hankkeen myötä. Jokaisessa varhaiskasvatusviraston toimipisteessä järjestetään lapsille ja perheille 1-2 tapahtumaa vuoden 2017 aikana. Hankkeessa on erityisesti tarkoitus tuoda esille suomalaisten lastenkirjallisuuden klassikoiden asemaa.

Toimiva Helsinki

3. Vireät ja vastuulliset varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteisenä tavoitteena on, että lapsella on hyvä koulun aloitus. Käytännön esiopetustyö uudistuu. Vuoden 2016 aikana otetaan käyttöön Helsingin uusi esiopetuksen opetussuunnitelma. Samalla otetaan käyttöön rakenteeltaan uudistettu toimipistekohtainen esiopetuksen toimintasuunnitelma, jonka sisältö ja arviointiosio vastaavat uusia esiopetuksen tavoitteita. Vuoden 2017 aikana koulut ja päiväkodit laativat yhteistyösuunnitelmansa uusia opetussuunnitelmia noudattaen.

Helsingin Yliopiston kanssa jatketaan yhteistyötä ja kehitetään päiväkoti Franzenian yhteydessä varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä, oppimismenetelmiä ja järjestetään pajatoimintaa laajemmin lapsille ja henkilöstölle.

Vuosina 2015 ja 2016 toteutettavasta ”Oivalluksia eskarista! – monilukutaitoa ja mobiilia oppimista edistämässä” -hankkeessa esiopetuksessa kehitettyjä pedagogisen digivälineiden käytön malleja hyödynnetään varhaiskasvatuksessa. Soveltuvin ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisin osin lisätään tieto- ja viestintätekniikan käyttöä myös nuorempien lasten toiminnassa.

Helsingin varhaiskasvatus on mukana Helsingin yliopiston ja kuntien yhteisessä varhaiskasvatuksen laadun arviointivälineen kehittämishankkeessa. Hankkeeseen osallistuu Helsingin lisäksi yksitoista erikokoista kuntaa mukaan lukien Espoo ja Vantaa. Kehittävän arvioinnin menetelmällä saadaan tietoa toteutuvan toiminnan laadusta ja kehittä-

mistarpeista. Arviointi toteutetaan lastentarhanopettajien tekemän strukturoidun vertaishavainnoinnin pohjalta. Havainnoijiksi koulutetaan hankkeen ensimmäisessä vaiheessa 26 lastentarhanopettajaa. Hankkeeseen varataan talousarvioehdotuksessa 2017 määrärahaa.

Strategiaosuuteen sisältyy vuonna 2017 varhaiskasvatusviraston kaksi kärkihanketta: 1) Varhaiskasvatus uudistuu ja 2) Varhaiskasvatuksen digiohjelma

Tasapainoinen talous ja hyvä johtaminen

4. Talous tasapainottuu ja tuottavuus paranee

Tuottavuutta seurataan virastossa yksiköittäin. Tuottavuuden parantamiseksi varhaiskasvatusvirastossa kehitetään uusia palvelujen tuottamistapoja yhteistyössä asukkaiden kanssa hyödyntäen palvelumuotoilun menetelmiä.

Talouden raportointia ja toiminnan yksikkökustannusten seurantaa kehitetään, mm. viraston tilastointi- ja raportointiprojekti saatetaan loppuun vuoden 2017 aikana. Varhaiskasvatusalueiden ja leikkipuistotoiminnan talouden seurantaa ja raportointia jatketaan ja kehitetään yhteistyössä taloustoimiston kanssa.

Kaupungin talouden TASKU-järjestelmä otetaan käyttöön vuosien 2016–2017 aikana viraston budjetoinnissa ja ennustamisessa.

Viraston tilojen käytössä noudatetaan Helsingin kaupungin strategiaohjelmaa. Tilankäyttöä tehostetaan kehittämällä palvelutilaverkkoa. Varhaiskasvatuspalveluiden tarvetta ja paikkojen riittävyyttä seurataan säännöllisesti alue- ja kaupunkitasolla, jolloin voidaan huomioida alueiden palveluntarpeet ja taloudellisten resurssien riittävyys. Uudishankkeet, sekä päiväkodit että leikkipuistot toteutetaan tilakonseptien mukaisesti. Päiväkotihankkeet toteutetaan keskittämällä toimintaa isompiin yksiköihin, 100–200 lasta, kuitenkin niin, että isompien päiväkotien saavutettavuus on arvioitu siten, että varhaiskasvatuspalvelut lähipalveluina voidaan turvata. Kaupunginvaltuuston 13.11.2013 päättämään talousarvioon on kirjattu, että varhaiskasvatuksen tilavaatimusta tarkastetaan 9 neliöstä 8 neliöön uusissa tiloissa ja olemassa olevissa tiloissa, joissa se on toiminnallisesti mahdollista.

Varhaiskasvatuslautakunta on päättänyt vuonna 2014 tilapaikkatarkastelun yhteydessä, että vuoden 2014 aikana toteutetun tilatarkastelun jälkeen nykyisten tilojen käyttö on tehostettu äärimmilleen. Tilapaikkojen lisääminen entisestään nykyisissä toimitiloissa on palvelun laatua sekä lasten ja henkilöstön hyvinvointia heikentävä toimenpide. Varhais-

kasvatuslautakunnan tavoitteena on, että kasvavalla lapsimäärälle suunnitellaan riittävä määrä uusia toimitiloja.

Varhaiskasvatusvirasto kehittää aktiivisesti palvelutilaverkkoa poikkihallintokuntaisessa yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Ennen uudishankkeiden ja peruskorjausten käynnistämistä selvitetään laajemmin lähialueen palvelutiloja ja tarkastellaan mahdollisuuksia toiminnan järjestämiseen esim. kahden päiväkodin, leikkipuisto- ja päiväkotitoimintojen yhdistämiseen tai tilojen yhteiskäytön kautta.

Varhaiskasvatusviraston hallintorakenne on matala ja hallinnollisia resursseja on virastossa vähän. Uudenlaiset työtavat, laaja yhteistyö sekä yhteiset prosessit ja niiden kehittäminen ovat erityisen merkityksellisiä tuloksellisuuden kannalta.

Viraston organisaatiossa ei ole osastasoa ja koko hallinto on organisoitunut kahden toimiston alaisuudessa toimiviin yhteensä seitsemään yksikköön. Hallinnon asiantuntijoiden työskentely yhdessä valmisteltavien asiasisältöjen mukaan yli yksikkörajojen on jo vakiintunut tapa toimia. Yksiköiden välille on myös muodostunut uusia säännöllisiä yhteistyörakenteita ja verkostoja. Viraston keskeisiä laajoja toimintaprosesseja kuten esim. talousarvioehdotuksen laadintaa, käyttösuunnitelman ja tulosbudjettien sekä ennusteen laadintaa koskevat prosessit on kuvattu virastossa.

Viraston johtamisvuoropuhelumallin mukaisesti yhteinen keskustelu toteutuu sekä toimistojen omissa johtoryhmissä, että hallinnon yhteisissä yhteistoiminta-foorumeissa. Yhteistoiminta-foorumeissa, jotka korvaavat viraston henkilöstötoimikuntaa alemmat yhteistoimintarakenteet kaikissa toimistoissa, on käsitelty keskeisiä teemoja myös yhdessä hallinnon henkilöstön kanssa.

5. Taitava johtaminen ja osaava henkilöstö

Laadukkaan varhaiskasvatustoiminnan tuottamisen kannalta välttämätön edellytys on ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö. Viraston sairauspoissaolot ovat viime vuodesta hiukan alentuneet, mutta ne ovat edelleen kaupungin keskiarvoa korkeammat. Hyvällä työkykyjohtamisella voidaan vaikuttaa henkilöstön hyvinvoinnin parantumiseen ja sairauspoissaolojen vähentymiseen.

Vuoden 2017 toiminnallisena tavoitteena oleva työkykyjohtaminen koskee kaikkia sekä esimiehiä ja työntekijöitä. Sujuva arki tukee työkykyä työuran kaikissa vaiheissa.

Osaamisen kehittämisessä hyödynnetään vuoden 2016 työhyvinvointiin liittyvien pilottien ja sairausloman myöntämiskokeilun tuloksia sekä kau-

pungin työkykyjohtamismallia. Varhaisen tuen toimintamalli ja työkykyjohtamisen mallinnus käsitellään toimistojen johtoryhmissä ja yksikkötasolla. Toimistopäälliköt seuraavat säännöllisesti varhaisen tuen toimenpiteiden toteutumista yksiköissä esimiesten raportoinnin pohjalta.

Demokratia ja osallisuus vahvistuvat

6. Lapsi ja perhe toimijoina yhteisössä

Lasten osallisuutta lisääviä menetelmiä leikki- ja toimintaympäristössä lisätään ja kehittämistyötä jatketaan. Toimintaympäristöjen kehittäminen on osa kärkihankkeena olevaa varhaiskasvatuksen uudistamistyötä, ja tavoitteena on, että lapset voivat oppia ja toimia aiempaa monipuolisemmissa ympäristöissä, joiden suunnitteluun he pääsevät itse vaikuttamaan. Virastossa vahvistetaan taloussuunnitelmakauden 2017–2019 aikana lapsen osallisuutta, kuulemista ja vaikuttamista itseään koskeviin asioihin toiminnassa.

Varhaiskasvatusviraston yhtenä keskeisenä toimintatapana on kehittää vuorovaikutusta asiakkaiden ja alueen asukkaiden kanssa. Vanhempien tapaamisissa keskustellaan varhaiskasvatuksen sisällöstä ja toiminnasta. Talousarviovuoden 2017 aikana arvioidaan maahanmuuttajavanhempien osallistumista. Vuoden 2016 aikana otetaan käyttöön palvelumuotoilun keinoin kehitettyjä toiminnallisia yhteistyömuotoja vanhempien kanssa. Näiden yhteistyömuotojen käyttöönottoa jatketaan vuoden 2017 aikana. Tarkoituksena on, että varhaiskasvatuksen ja leikkipuistotoiminnan toimintaa kehitetään Helsingissä yhteistyössä perheiden kanssa ja toiminta on entistä läpinäkyvämpää.

Vuonna 2017 jatketaan lasten neuvolan kanssa yhdessä Hyve4-mallin mukaisia terveystarkastuksia, joissa lasten osallisuuteen ja hyvinvointiin keskittyvät kysymykset lapselle ovat osa mallin kokonaisuutta.

Varhaiskasvatusviraston kärkihankkeet vuonna 2017

1. Varhaiskasvatus uudistuu

Opetushallitus valmistelee ja päättää käytännön varhaiskasvatusta ohjaavan normimuotoisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan lokakuussa 2016. Tämän pohjalta Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma uudistetaan siten, että uusi varhaiskasvatussuunnitelma on valmis kevään 2017 aikana, ja se on hyväksytty ja otettu käyttöön 1.8.2017 mennessä. Helsingin uusi varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan henkilöstöä, lapsen huoltajia ja lapsia osallistaen. Varhaiskasvatussuunnitelmatyön ohjausryhmänä toimii viraston johtoryhmä ja työtä koordinoimaan on perustettu projektiryhmä.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään varhaiskasvatuksen toteuttamisen periaatteet sekä pedagogiset ratkaisut. Se on tärkein toiminnan sisältöä ohjaava asiakirja. Uudistuvan varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi henkilöstöltä vaaditaan uudenlaista osaamista, mikä tulee ottaa huomioon henkilöstön osaamisen kehittämisen suunnitelmassa sekä täydennyskoulutuksessa. Tavoitteena on laatia Helsinkiin sellainen asiakirja, joka ohjaa mahdollisimman hyvin yksiköiden toimintaa. Uudistuksen myötä yksikkökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista luovutaan ja ne korvataan toimintakausittain laadittavilla toimintasuunnitelmilla, joissa kuvataan kunkin yksikön toiminnan periaatteet, painotukset, toimintatavat ja oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen kunkin toimikauden osalta. Varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetuksen opetussuunnitelma ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva suunnitelma ohjaavat sisällöllisesti toimintaa.

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee näkymään tieto- ja viestintätekniikan aiempaa laajempi hyödyntäminen. Siinä huomioidaan myös lasten liikkumiseen liittyvät tavoitteet sekä yhteistyökumppanien rooli varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Varhaiskasvatusta kehitetään yhteistyössä perusopetuksen, lapsiperheiden palvelujen sekä kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden kanssa. Neuvolan kanssa yhteistyössä toteutettu Hyve4-prosessi tuottaa lapsista paljon tietoa, jota voidaan hyödyntää toiminnan järjestämisessä sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen riskitekijöiden huomioimisessa ja myöhempien ongelmien ennaltaehkäisemisessä.

2. Varhaiskasvatuksen digiohjelma

Kaupunginhallituksen antamissa talousarvioehdotuksen 2017 valmistelua ohjaavissa kannanotoissa on todettu, että toteutetaan varhaiskasvatuksen keväällä 2016 valmistuvan digisuunnitelman mukaisesti hankkeita, joiden tavoitteena on digitalisoida varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä pedagogisesti perustellussa laajuudessa. Tarkoituksena on hakea toimivia ratkaisuja kodin ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisen sähköisen viestinnän ja vuorovaikutteisten suunnitelmien saamiseksi käyttöön lyhyellä aikavälillä. Lisäksi varhaiskasvatuksen työaikasuunnittelujärjestelmän sekä asiakastietojärjestelmän, varhaiskasvatukseen hakemisen ja asiakasohjauksen ajantasaistamisen tai mahdollisen uusimisen suunnittelu aloitetaan. Kaikissa teknisissä hankinnoissa haetaan, mahdollisuuksien mukaan, avoimia rajapintoja käyttäviä ratkaisuja.

Digikehittämisen lähtökohtana on lapsi toiminnan keskiössä. Digitaalista pedagogiikkaa kehitetään lapsen oppimisen näkökulmasta, ja siinä panostetaan uuden teknologian käyttöönottoon kasvatustyössä ja siihen liittyvään pedagogisen osaamisen kehittämiseen. Keskeisimpiä

asioita ovat langattoman verkon rakentaminen ja samalla pedagogisen verkon käytön mahdollistaminen varhaiskasvatuksen myöhemmin valituissa toimipisteissä. Lisäksi muita osa-alueita ovat digitalisaation vaikutus asiakaspalveluun, perheiden osallisuuteen, henkilöstöön ja uudistamisen johtamiseen. Suunnittelussa huomioidaan opetusviraston Digitalisaatio-ohjelma ja kehittämistyötä tehdään yhdessä opetusviraston ja kaupunginkanslian kanssa. Tavoitteena on yhteisen tiedon tuottaminen verkossa ja verkostoissa.

Haasteena henkilöstölle digitaalisessa ympäristössä toimimiseen on työprosessien muuttuminen, vanhasta työskentelytavasta luopuminen ja uuden omaksuminen organisaation kaikilla tasoilla. Tuen saaminen henkilöstölle toiminnan muutokseen sekä toimivan ja monikanavaisen ohjeistuksen luominen on merkittävä osa digiohjelmaa ja sen kehittämiseen liittyvää työtä.

Talousarvioehdotuksen lapsivaikutukset ja vaikutukset terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen

Monipuoliset, perheiden tilanteisiin ja lasten tarpeisiin vastaavat varhaiskasvatuspalvelut antavat lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallisuuteen, kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Lähipalveluna varhaiskasvatuspalvelut vaikuttavat ratkaisevalla tavalla palvelujen piirissä olevien lasten ja heidän perheidensä hyvinvointiin ja tätä kautta terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

Päivähoitoyksiköissä, perhepäivähoidossa ja leikkipuistoissa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa monenlaisissa tapahtumissa. Alueen asukkaiden, eri toimijoiden ja esimerkiksi sukupolvien välinen yhteistyö tuo virkistystä molemmille osapuolille. Yhteinen alueellinen toiminta luo hyvinvointia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Varhaiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena on jokaisen lapsen suotuisan kasvun edistäminen. Varhaisen tuen tarpeessa olevien lasten löytämiseksi käytetään varhaiskasvatuksessa seuraavia toimenpiteitä:

- Neuvola ja hammastarkastus päiväkodissa -toimintamallia
- 4-vuotiaiden lasten laajennettua terveystarkastusta varhaiskasvatuksessa, joka sisältää myös lasten haastattelun.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatima ”Luo luottamusta - suojele lasta” -verkkokoulutus ja opas lastensuojeluilmoitusvelvollisille vakiinnutetaan virastossa osaksi henkilöstön ja esimiesten täydennyskoulutusta vuoden 2017 aikana.

Laadukas varhaiskasvatustoiminta muodostuu päivittäisestä sekä sisä- että ulkotiloissa tapahtuvasta toiminnasta. Ulkoilun, liikunnan, ravinnon

ja levon tasapaino antaa osaltaan perustan terveellisille elämäntavoille ja hyvinvoinnille. Yhdessä lasten vanhempien kanssa huolehditaan lapselle riittävät päivittäiset liikkumisen mahdollisuudet.

Toimintatilojen tulee olla sellaiset, että lapsilla ja henkilöstöllä on käytössään terveelliset ja turvalliset tilat. Huonokuntoisissa kiinteistöissä toimivista päiväkodeista tai ryhmäperhepäiväkodeista pyritään luopumaan silloin, kun se on palvelutarpeen näkökulmasta mahdollista.

Varhaiskasvatusviraston henkilöstöresurssisuunnitelma 2017–2019

Vuonna 2016 laadittua varhaiskasvatusviraston henkilöstöresurssisuunnitelmaa on päivitetty vuoden 2017 talousarvioehdotuksen laadinnan yhteydessä. Keskeisinä henkilöstömäärien arvioinnin perusteena on tarkasteltu viraston uudis- ja peruskorjaushankkeita sekä palvelun kattavuuden mukaisesti viimeisintä väestöennustetta. Suunnitelma sisältyy vuoden 2017 talousarvioehdotukseen henkilöstökustannusten osalta, mutta ei erillisenä liitteenä.

Talonrakentamisohjelmassa vuosille 2017–2026 suunniteltuja uudis- ja peruskorjaushankkeita ja niiden vaikutusta palvelutarjontaan on tarkasteltu henkilöstöresurssisuunnitelmassa hankkeen suunnitellun valmistumisvuoden (2017–2019) mukaan. Suunnitelmassa on otettu huomioon uudishankkeiden ja poistuvien tilojen yhteisvaikutukset.

Viimeisimmän väestöennusteen mukaan päivähoitoikäisten, 1–6-vuotiaiden, lasten määrä kasvaa Helsingissä taloussuunnitelmakaudella 2017–2019 noin 1 750 lapsella. Kasvatus- ja hoitohenkilöstön määrä kasvaa samassa suhteessa lasten määrän kanssa. Varhaiskasvatuslain ja lasten päivähoidosta annetun asetuksen mukaisen mitoituksen piirissä ovat välittömästi päiväkotien ja perhepäivähoidon hoito-, kasvatus- ja opetushenkilöstö sekä lapsen tuen henkilöstö ja välillisesti myös palveluesimiehet sekä siivoushenkilöstö. Yhteensä nämä ryhmät muodostavat yli 90 % koko varhaiskasvatusviraston henkilöstöstä.

Varhaiskasvatusviraston henkilöstömäärän kasvu taloussuunnitelmakaudella 2017–2019 on yhteensä noin 259 henkilöä. Viraston henkilöstömäärän arvioidaan kasvavan vuoden 2016 talousarviosta vuoden 2017 loppuun mennessä noin 80 henkilöllä. Henkilöstön määräksi arvioidaan vuoden 2017 lopussa noin 6 120 henkilöä.

Uusien kokopäivähoidolle vaihtoehtoisten palvelujen, kuten kerhojen ja osapäiväryhmien, määrän lisääminen vuosina 2016–2017 saattaa hieman lisätä henkilöstömäärää. Yleisesti voidaan todeta, että kerho- ja osapäiväryhmä on taloudellinen, jos henkilöstön työaika on käytetty tehokkaasti. Lisäksi edellytyksenä on, että ryhmässä toimii osa-aikatyötä tekevät henkilöt ja ryhmät ovat täynnä. Kerho- ja osapäivätoimintaan

osallistuville lapsille palvelu on vaihtoehto kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Työaikojen sovittaminen osapäiväisten toimintojen mukaan ei aina ole käytännön järjestelyjen osalta mahdollista yhtä tehokkaasti kuin kokopäivätoiminnassa.

Leikkipuistotoiminnan henkilöstömäärä pysyy vuoden 2016 tasolla. Hallinnon vakanssien ja henkilöstön määrät pysyvät vuoden 2016 tasolla. Varsinaisesti hallinnon työtä tekevän henkilöstön, 86 henkilöä ilman luottamushenkilöitä, osuus koko viraston henkilöstöstä, 6 120, on vain 1,40 %.

Hallinnon luvuissa ei ole huomioitu luottamushenkilöitä (seitsemän henkilöä) eikä palvelutoimintaa tukevia fysioterapeutteja (kaksi henkilöä).

Varhaiskasvatusviraston tilankäyttösuunnitelma 2017–2026

Varhaiskasvatusviraston tilankäyttösuunnitelmaan on tarkistettu viraston vuokralla olevien tilojen neliömääriä. Tilakeskukselta saatuihin tietoihin on lisätty niiden kohteiden tiedot, joissa varhaiskasvatusvirasto on alivuokralaisena, esim. osa koulujen yhteydessä olevista tiloista. Varhaiskasvatusvirasto on esittänyt kiinteistöviraston tilakeskukselle joulukuussa 2015 hankkeita talonrakentamisohjelmaan vuosille 2017–2026. Tilankäyttöohjelmaan on kuvattu tilakeskuksen kevään 2016 talonrakentamisohjelmaehdotukseen sisältyvät hankkeet.

Suunnitelmassa on tiedot varhaiskasvatusviraston käytössä olevasta kokonaishuoneistoalasta, tilavuokrista ja toimipisteiden määrästä sekä tilamäärästä suhteessa asiakasmäärään. Lisäksi taulukossa on kuvattu asiakas- ja henkilöstömäärän kehitys. Varhaiskasvatusviraston toimipisteiden lukumäärä on kuvattu vuokrasopimusten kautta. Henkilötyövuosien sijaan on käytetty henkilöstömääriä.

Tilankäyttösuunnitelmassa vuosille 2017–2026 on nähtävissä, että palveluverkon kehittämisellä on mahdollista hillitä toimipisteiden lukumäärän kasvua. Arvioitu tilamäärän muutos vuosina 2016–2026 on 6,9 %, kun samanaikaisesti väestönkasvun arvioidaan olevan jopa 13–15 %. Tämä ei kuitenkaan ole todellisuudessa mahdollista, koska tällöin ei voitaisi vastata kasvavaan palvelutarpeeseen. Talonrakentamisohjelmasta vuosille 2017–2026 puuttuu erityisesti vuoden 2020 jälkeen tilahankkeita, joita tarvitaan kasvavan väestömäärän palveluntarpeen turvaamiseksi. Tilakustannukset taas kasvavat huomattavasti, mikä johtuu peruskorjaus- ja uudishankkeiden merkittävästi korkeammista vuokrakustannuksista verrattuna vanhaan tilakantaan. Vuokrakulujen muutos tilankäyttösuunnitelmassa vuosille 2017–2026 on 17,5 %.

Varhaiskasvatusviraston tilankäyttösuunnitelma vuosille 2017–2026 on liitteinä nro 4 ja 5.

Talousarvion vaikutus strategiaohjelman talousmittareiden edistämiseen

1. Helsingin muita kuntia korkeammat palvelujen yksikkökustannukset lähenevät muiden suurimpien kaupunkien keskiarvoa.

Päivähoidon kuusikkoraportin mukaan kunnallisen päivähoidon kustannukset Helsingissä lasta kohden olivat vuonna 2014 keskimäärin 12 000 euroa vuodessa (Kuusikkokuntien keskiarvo 11 867). Kustannukset ovat laskeneet vuodesta 2013 (12 052 euroa) -0,4 %. Kustannukset lasta kohden ovat viimeisten vuosien aikana kasvaneet Helsingissä huomattavasti hitaammin kuin muissa suurissa kaupungeissa (kuusikkokunnat) keskimäärin, vaikka ne ovat vielä hieman suurimpien kaupunkien keskiarvoa korkeammat.

Kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 mukaisesti varhaiskasvatusviraston tavoitteena on yhteistyössä kiinteistöviraston tilakeskuksen kanssa kaupungin tilankäytön tehostaminen. Tämä tarkoittaa yhteisten suunnitteluohjeiden noudattamista. Tilojen yhteiskäyttöä pyritään lisäämään muiden hallintokuntien kanssa palvelujen kokonaiskustannusten pienentämiseksi.

Varhaiskasvatuspalvelujen järjestämiseen liittyvät lainsäädännölliset muutokset, kuten mm. varhaiskasvatuslain voimaantulo tuo nousupaineita yksikköhintoihin ja siten viraston kustannuksiin.

Vuonna 2016 aloitettua osapäiväryhmätoiminnan lisäämistä jatketaan myös vuoden 2017 aikana.

Varhaiskasvatusviraston toimintaa seurataan erilaisin toiminnan tehokkuutta kuvaavin tuottavuusmittarein.

2. Helsinkiläisten verotettavat ansiotulot/asukas nousevat muita Helsingin seudun kuntia nopeammin.

Varhaiskasvatusvirasto noudattaa palvelustrategiaa, jossa perheet voivat valita vaihtoehtoisista varhaiskasvatuspalveluista. Palvelutarve ja kaupungin talous ohjaavat vuosittain toiminnan järjestämistä. Asiakasohjausta ja tiedottamista perheille erilaisista päivähoitopalvelun vaihtoehdoista kehitetään virastossa edelleen.

Varhaiskasvatusvirasto pyrkii laadukkailla varhaiskasvatuspalveluilla sekä toimivalla ja joustavalla toimitilojen palveluverkolla vastaamaan alle kouluikäisten lasten määrän kasvuun. Varhaiskasvatusvirasto kehittää jatkuvasti palvelutuotantoaan. Helsingissä yksityinen varhaiskasvatus täydentää kunnan omaa palvelua tarjoten perheille valinnanmahdollisuuksia. Yksityisiä palveluntuottajia tuetaan yksityiseen varhaiskasvatukseen suunnatulla yksityisen varhaiskasvatuksen tuen Helsinki-lisäl-

lä. Lisäksi vuodesta 2010 alkaen on tuettu lapsimäärän kasvun vuoksi uusia päivähoitopaikkoja perustavia yksityisiä tuottajia käynnistämistuella, josta päätetään talousarviovuosittain.

Tietotekniikan hyödyntäminen ja sähköinen asiointi

Tietotekniikkaohjelman toteuttaminen ja sähköisen asioinnin kehittämishankkeet

Varhaiskasvatusvirasto toteuttaa vuoden 2017 aikana Helsingin kaupungin tietotekniikkaohjelman mukaista tavoitetta lisätä sähköistä palvelua erityisesti lasten poissaolojen, loma-aikojen ja hoitotarpeiden ilmoittamiseksi. Lisäksi vuorovaikutteisia sähköisiä palveluja on tarkoitus lisätä siten, että varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmat voidaan tehdä vanhempien kanssa yhdessä sähköisen järjestelmän kautta. Tietoturvallinen viestintä kodin ja varhaiskasvatusviraston eri toimijoiden välillä on tarkoitus toteuttaa niin, että asiakastietojen, lasten kuvien, erilaisten tapahtumatietojen ja tiedotteiden lähettäminen sähköisesti tulee mahdolliseksi.

Vuoden 2017 aikana varhaiskasvatusvirasto osallistuu kaupunkiyhteisen portaalijärjestelmän kehittämiseen. Samalla tutkitaan mahdollisuutta liittyä kansalliseen palveluväylään.

Talousarviovuonna varhaiskasvatusvirasto toteuttaa määrärahojen puitteissa kaupunkiyhteisiä kehittämishankkeita sekä viraston omia kehittämishankkeita.

1. Varhaiskasvatuksen digiohjelma

Viraston vuoden 2017 kärkihankkeena on varhaiskasvatuksen digiohjelman toteuttaminen ja vision muodostaminen vuoteen 2020. Varhaiskasvatusvirastolle on myönnetty digitalisaatio-ohjelman toteuttamiseen vuoden 2017 talousarvioehdotuksen käyttöpuolen määrärahoihin 2,0 milj. euroa ja irtaimen omaisuuden perushankinnan määrärahoihin 0,5 milj. euroa. Viraston vuoden 2016 keväällä valmistuvassa digisuunnitelmassa linjataan varhaiskasvatusviraston ja tulevan opetus- ja varhaiskasvatustoimen digitaalisen toiminnan hankkeita. Ohjelma jakautuu neljään kokonaisuuteen: pedagogiikka, asiakaspalvelun kehittäminen sekä henkilöstön ja johtamisen digitaaliset välineet. Tavoitteena on uusien esiopetuksen opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman sisältöihin ja tavoitteisiin vastaaminen. Lisäksi tavoitteena on mm. määritellä varhaiskasvatuksen operatiivisen asiakastietojärjestelmän tulevaisuuden tarpeet. Lisäksi määritetään tarpeet ja mitoitukset tietoteknisille laitteille varhaiskasvatuksessa ja hankitaan laitteita pedagogiseen käyttöön vaiheittain talous-suunnitelmakaudella 2017–2019.

2. Tilastointi- ja raportointijärjestelmän uusimisen loppuunsaattaminen

Varhaiskasvatusviraston uusi tilastointi- ja raportointijärjestelmä otetaan pääosin käyttöön vuoden 2016 loppuun mennessä, mutta vuoden 2017 aikana jatketaan vielä työskentelyä tilastoraporttien viimeistelemiseksi. Lisäksi vuoden 2017 aikana aloitetaan talous- ja henkilöstötietojen integrointi raporttipohjiin. Tilastointi- ja raportointijärjestelmä tulee korvaamaan nykyisen sosiaali- ja terveysviraston ja varhaiskasvatusviraston yhteisen järjestelmän ja yksinkertaistamaan sen arkkitehtuuria. Uudesta järjestelmästä tullaan saamaan jatkossa ajantasaisemmat raportit, ja se mahdollistaa järjestelmän itsenäiskäytön sekä tulee vähentämään huomattavasti tilastomateriaalin oikeellisuuden tarkistamiseen käytettyä aikaa. Tilastomalli tulee antamaan toiminnalle uusia työvalineitä johtamisen ja suunnittelun tueksi.

3. Sähköinen asiointi

Vuorovaikutteista sähköistä suunnitelmasovellusta kehitetään yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa. Suunnitelman avulla voidaan viestittää lasten vanhemmille päivähoidon tapahtumista ja kirjata yhdessä vanhempien kanssa lapsen hyvinvointiin ja varhaiskasvatuksen toteuttamiseen liittyviä olennaisia asioita lapsen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimissuunnitelmiin. Kehittäminen aloitetaan vuoden 2016 aikana yhdellä varhaiskasvatusalueella ja laajennetaan arvioinnin myötä muille varhaiskasvatusalueille vuonna 2017.

Vuoden 2016 aikana koekäytetään huoltajien ilmoitusten välittämistä sähköisesti suoraan asiakastietojärjestelmään. Koekäytön perusteella tehdään jatkosuunnitelma, joka toteutetaan vuoden 2017 aikana.

4. Päivähoidon sähköinen läsnäoloseuranta

Perhepäivähoidon sähköinen työaikasuunnittelu ja sitä tukeva lasten läsnäoloseuranta laajennetaan koskemaan kaikkia omassa kodissaan lapsia hoitavia perhepäivähoitajia ja kolmiperhepäivähoitajia. Samalla tutkitaan mahdollisuutta levittää läsnäoloseurannan järjestelmä vuorohoitoon ja sitä kautta muihin varhaiskasvatuksen toimipisteisiin.

5. Päiväkotien lähiverkkojen parantaminen

Osana ”Neuvola päiväkodissa” -hanketta mukaan tuleviin päiväkoteihin hankitaan langattomat lähiverkot sekä parannetaan muutoinkin tietoliikenneyhteyksiä sekä lähiverkkojen hallittavuutta vuoden 2017 aikana.

Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet

Varhaiskasvatusviraston strategiset kärkihankkeet, sitovat ja muut toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2017 on asetettu kaupungin ja varhais-

kasvatusviraston strategisten tavoitteiden ja niihin sisältyvien painotusten pohjalta seuraavasti:

Strategiset kärkihankkeet vuonna 2017

1. Varhaiskasvatus uudistuu
* painopiste: Vireät ja vastuulliset varhaiskasvatuspalvelut

2. Toteutetaan varhaiskasvatuksen digiohjelma
* painopiste: Vireät ja vastuulliset varhaiskasvatuspalvelut

Sitovat toiminnalliset tavoitteet vuonna 2017

1. ”Neuvola päiväkodissa” -toimintamallin käyttö laajenee Mellunkylän ja Malmi-Pukinmäen varhaiskasvatusalueille vuoden 2017 aikana. Tavoite on yhteinen sosiaali- ja terveysviraston kanssa.
* painopiste: Lapsi voi hyvin

2. Deflatoidut menot €/varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä olevia lapsia (koko päiväkotihoito, koko perhepäivähoito, yksityisen hoidon ja kotihoidon tuki ja kerhot) kohden Helsingissä eivät kasva.
* painopiste: Talous tasapainottuu ja tuottavuus paranee.

Muut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2017

1. Varhaiskasvatusvirasto osallistuu ”Suomi 100 Suuri Lukuseikkailu” -hankkeeseen tiiviissä yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa.
* painopiste: Kulttuurista iloa ja vetovoimaa

2. Työkykyjohtaminen tukee arjen sujuvuutta – jokaisen työpanos on tärkeä
* painopiste: Taitava johtaminen ja osaava henkilöstö

Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet

Varhaiskasvatusvirasto toteuttaa taloussuunnitelmakaudella 2017–2019 toiminnassaan kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 hyväksyttyjä ympäristötavoitteita sekä kaupunginvaltuuston syksyllä 2012 hyväksymän ympäristöpolitiikan tavoitteita. Viraston ympäristöohjelma laaditaan vuoden 2017 aikana.

Vuoden 2016 aikana laaditaan viraston energiansäästötavoitteita koskeva toimintasuunnitelma, johon sisältyy kuvaus käyttäjien ja kiinteistöhuollon välisestä yhteistyöstä energiatehokkuuden aikaansaamiseksi syksyllä 2016 allekirjoitettavan uuden energiatehokkuussopimuksen 2017–2020/2025 mukaisesti. Vuoden 2017 aikana selvitetään yhdessä tilakeskuksen kanssa sähkön ja kaukolämmön kulutuksen seurannan mahdollisuudet ja sovitaan toimintamallista.

Energiatehokkuutta parannetaan viraston henkilökuntaa ohjeistamalla sekä tekemällä kiinteistöissä mahdollisuuksien mukaan kulutusta vähentäviä toimenpiteitä yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevia tavoitteita raportoidaan vuosittain osana koko kaupungin ympäristöraportointia. Energiansäästösuunnitelman laatimisessa sekä seurannan ja raportoinnin toteuttamisessa ovat varhaiskasvatusviraston keskeisiä yhteistyökumppaneita kiinteistöviraston tilakeskus ja eri kiinteistöhuollon toimijat.

Vuonna 2017 otetaan käyttöön kevennetty ympäristöjärjestelmä Eko-kompassi. Vuoden 2017 aikana aloitetaan Eko-kompassiin liittyvät alkukartoitukset sekä sisäiset ja ulkoiset auditoinnit valituilla varhaiskasvatusalueilla. Kartoitusten perusteella valitaan energiatehokkuuteen, ympäristökasvatukseen sekä muihin ympäristöasioihin liittyvät kehittämiskohteet.

Varhaiskasvatusvirasto tehostaa vuoden 2017 aikana yhteistyötä kiinteistöviraston tilakeskuksen kanssa jätemäärien seurannan osalta jätteiden synnyn vähentämiseksi. Toimipaikkakohtainen jäteseuranta on tarpeen, sillä sen avulla on mahdollista tehostaa jätteiden lajittelua.

Varhaiskasvatusviraston henkilöstöä kannustetaan ekotukihenkilökoulutuksiin. Vuoden 2017 aikana osalle jo nimetyistä ekotukihenkilöistä järjestetään omaa koulutusta, ja ekotukihenkilöiden varhaiskasvatusta koskevaa tehtävänkuvaa päivitetään. Vuonna 2017 koulutetut ekotukihenkilöt ohjeistavat henkilöstöä toimitilojen energiatehokkuuteen ja kestävän kehityksen periaatteiden noudattamiseen yhteistyössä kaupungin eri virastojen ja liikelaitosten kanssa Eko-kompassin mukaisesti.

Ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden vahvistaminen on Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa sisään rakennettu periaate. Ympäristövastuullisuuden vahvistamiseen liittyvää toimintaa varhaiskasvatusvirasto kehittää yhdessä muiden kaupungin virastojen kanssa. Tavoitteena on mm. eri virastojen ja ympäristöalan toimijoiden tuottamia materiaaleja, ideoita ja toimintatapoja jalkautetaan palveluhallintokuntien käyttöön.

Määrä- ja taloustavoitteet

Liitteestä 2 ilmenevät varhaiskasvatusviraston vuoden 2017 talousarvioehdotuksen sekä vuosien 2017–2019 taloussuunnitelmaehdotuksen määrä- ja taloustavoitteet. Vuosille 2018–2019 on huomioitu väestönkasvun mukaiset muutokset.

Tuottavuuden toteutuminen 2015–2019

Varhaiskasvatuspalvelujen tuottamisessa lähdetään siitä, että hyvin suunniteltu toiminta on taloudellista ja työhyvinvointia edistävää. Keskeisten talouteen vaikuttavien tekijöiden, kuten henkilöstön ja tilojen käyttöä sekä toiminnan suunnittelua kehitetään ja seurataan säännöllisesti virastossa käytössä olevien tunnuslukujen avulla.

Tuottavuuden toteutumisen osalta on huomioitava, että varhaiskasvatusviraston toiminnasta suurin osa on lakisääteistä toimintaa ja toiminnan kustannukset muodostuvat suurimmaksi osaksi henkilöstö- ja tilavuokrakustannuksista. Viraston keskeiset tuottavuuteen vaikuttavat tekijät ovatkin henkilöstö ja tilat. Varhaiskasvatusviraston kustannuksista oman toiminnan henkilöstökulut ovat noin 65,9 % ja tilavuokrat noin 15,0 %. Tuottavuuden kehittämisellä pyritään vaikuttamaan myös näiden kustannuserien muodostumiseen.

Virasto pyrkii lisäämään niitä palveluja, jotka vastaavat paremmin asiakkaiden palvelujen tarpeeseen ja ovat taloudellisia. Lasten sijoittaminen palveluihin tehdään strategisten tavoitteiden mukaisesti niin, että yksityinen päivähoito, perhepäivähoito, osapäivähoito ja kerhotoiminta ovat vahvasti palveluvaihtoehtoina käytössä.

Varhaiskasvatusviraston tuottavuusmatriisilla mitattu tuottavuus

Tp 2013	Tp 2014	Tp 2015	Ta 2016	Tae 2017	Tse 2018	Tse 2019
103	120	115	122	120	120	120

Viraston toimenpiteet tuottavuuden toteutumiseksi 2015–2019 ilmenevät liitteestä 3.

Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen 2015–2019

Varhaiskasvatusviraston tilankäyttöä seurataan tilankäyttösuunnitelmassa olevilla kaupungin yhteisillä mittareilla, jotka ovat tilojen lukumäärä, käytettävissä oleva huoneistoala kokonaisuutena, sekä asiakas/lapsikohtainen huoneistoala. Päiväkotitilojen seurannassa on käytössä viraston oma tilamittari, tilatäyttöprosentti.

Varhaiskasvatusviraston tilankäytön tehokkuuden mittarit ilmenevät liitteenä 4 ja 5 olevasta tilankäyttösuunnitelmista vuosille 2017–2026.

Varhaiskasvatusvirasto on käynyt neuvotteluja tilakeskuksen kanssa uusien peruskorjaushankkeiden sijoittamisesta talonrakentamisohjelmaan. Varhaiskasvatusviraston sisäilmatyöryhmä valmistelee syksyyn 2016 mennessä ehdotuksen päiväkotien ja leikkipuistojen peruskor-

jauskohteista, joita tullaan esittämään talonrakentamisohjelmaan vuosille 2018–2027.

Päiväkotirakennusten korjausvelka on huomattava, ja peruskorjausten suunnitelmallinen ajoittaminen riittävän ajoissa on kaupungille kannattavaa. Alueellisiin väistötiloihin ja suunniteltuihin peruskorjauksiin on panostettava tulevaisuudessa. Koska peruskorjaukset nostavat kiinteistöjen vuokrakuluja, on siinä yhteydessä erityisesti tarkasteltava mahdollisuudet tilankäytön tehostamiseen ja palveluverkon kehittämiseen.

Kerhotoiminnan käyttöön ja ulkokerhotoiminnan tukitiloiksi tarvittavia sisätiloja haetaan olemassa olevista kaupungin tiloista. Leikkipuistoissa järjestetään monipuolista avointa toimintaa ja koululaisten iltapäivätoimintaa.

Varhaiskasvatuslautakunnan esitykset taloussuunnitelmaehdotuksen 2017–2019 investointiosaan

Varhaiskasvatuslautakunta päättää hyväksyä ja esittää kaupunginhallitukselle, että taloussuunnitelmaehdotuksen 2017–2019 investointiosaan varataan määrärahoja seuraavasti:

Taloussuunnitelmavuodet	2017	2018	2019
8 09 Irtaimen omaisuuden perushankinta (1 000 euroa)	1 528	5 395	4 425
8 09 33			
* josta atk-hankinnat	1 198	4 940	3 600
* josta muut hankinnat	330	455	825

Määrärahaesitykset vuosille 2018–2019 sisältävät varhaiskasvatuksen digiohjelman operatiiviseen asiakastietojärjestelmään ja tietoteknisiin laitteisiin liittyvät hankinnat sekä uudisrakennuksiin ja peruskorjauksiin liittyvät kalustehankinnat.

Esittelijän perustelut

Hallintokuntien tulee 26.5.2016 mennessä esittää kaupunginhallitukselle talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksensa liitteineen.

Kaupungin vuoden 2017 talousarvion raami on laadittu Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2013-2016 taloustavoitteiden pohjalta. Tätä talouden tasapainoa ja tuottavuuden parantamista koskevaa tavoitetta edistävä linjaus on, että pidetään emokaupungin käyttömenojen (bruttobudjetoidut talousarviokohdat) reaalikasvu asukasmäärän kasvun

mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 %:n tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Lisäksi tavoitteena on hidastaa kaupungin velkaantumista rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella sekä kiinteän omaisuuden myyntituloilla.

Jotta strategiaohjelman tasapainoisen talouden tavoitteet voitaisiin saavuttaa heikentyneessä koko maan julkisen talouden tilanteessa ja kaupungin liikelaitosten yhtiöittämisen vaikutukset huomioon ottaen, on vuoden 2017 talousarvioehdotuksen raami laadittu siten, että kaupungin bruttobudjetoitujen talousarviokohtien menokasvu on strategiatavoitteen mukainen. Talousarvion 2016 ja raamin 2017 välinen vertailukelpoinen toimintamenojen kasvu on 1,2 %.

Useimpien bruttobudjetoitujen talousarviokohtien toimintamenot ovat raamissa talousarvion 2016 mukaisina. Raamissa ei ole huomioitu ns. yhteiskuntasopimuksen vaikutuksia talousarviokohtien menoihin. Raamin liikkumavara on pääosin kohdennettu niihin peruspalvelutoimintoihin, joihin väestönkasvu vaikuttaa suorimmin (sosiaali- ja terveystoimi, varhaiskasvatustoimi ja opetustoimi).

Hallintokuntien tulee varautua toiminnassaan kulloinkin voimassa oleviin virka- ja työehtosopimuksiin raamin puitteissa. Kaupunginhallituksen käyttövaroihin ei ole varattu keskitettyjä palkkamäärärahoja.

Turvapaikanhakijoiden määrä ja näistä Helsinkiin tulevien henkilöiden määrä on vielä vaikeasti arvioitavissa, mistä syystä raamissa ei ole varattu kotouttamiseen erillismäärärahaa. Kotouttamisen palvelu- ja resurssitarpeet kyetään arvioimaan paremmin talousarviovalmistelun edetessä ja tarvittavien määrärahojen mitoitus valmistellaan syksyn 2016 talousarviovalmistelussa. Raamiin sisältyy 10 miljoonan euron menovaraus kaupunginhallituksen käytettäväksi.

Hallintokuntien edellytetään talousarvioehdotuksissaan ja määrärahoja kohdentaessaan ottavan huomioon kaupunginhallituksen valmistelua ohjaavat kannanotot. Hallintokuntien tulee asettaa sitovat toiminnalliset tavoitteensa niin, että ne ohjaavat toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan.

Talousarvion 2017 valmistelutilanne tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi 22.8.2016. Kaupunginhallitukselle annetaan arvio talouden tilanteen yleisestä kehityksestä, kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 2/2016 sekä selvitys raamiohjeistuksen toteutumisesta hallintokuntien valmistelussa. Lisäksi talousarvion 2017 menojen kokonaistaso tarkistetaan talousarviovalmistelun edetessä vastaamaan tuoreimpia ennusteita kustannustason muutoksesta ja väestönkasvusta. Myös yhteiskuntasopimuksen vaikutukset määrärahojen mitoituksessa tarkiste-

taan. Yhteiskuntasopimus tulee toteutuessaan alentamaan merkittävästi myös kuntien henkilöstömenoja.

Varhaiskasvatusviraston talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen laadinta

Varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotus 2017 ja taloussuunnitelmaehdotus 2017-2019 on valmisteltu kaupunginhallituksen 4.4.2016 hyväksymien laatimisohjeiden sekä kaupunginvaltuuston 24.4.2013 hyväksymän vuosien 2013–2016 Helsingin strategiaohjelman mukaisesti.

Varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotuksen 2017 valmistelun perustana on käytetty varhaiskasvatusviraston 2015 tilinpäätöstä, vuoden 2016 käyttösuunnitelmaa ja 29.2.2016 tilanteesta tehtyä virallista toteumaennustetta sekä käytössä jo olleita vuoden 2016 kevään toteumatietoja. Talousarvioehdotuksessa on pyritty ottamaan huomioon sekä väestönkehityksestä aiheutuvia että strategisilla painotuksilla tavoiteltavia asiakasmäärien muutoksia. Talousarvioehdotuksessa on huomioitu kaupunginhallituksen valmistelua ohjaavat kannanotot siltä osin, kuin niillä on vaikutusta varhaiskasvatusviraston toimintaan.

Varhaiskasvatusviraston vuoden 2017 talousarvioehdotuksen raami kattaa vuoden 2017 väestöennusteen mukaisen päivähoitoikäisen lapsimäärän kasvun aiheuttamat kustannukset.

Varhaiskasvatusvirastoon on tilattu ulkopuoliselta konsultilta selvitys kotihoidontuen ja sen kuntalisän merkityksestä ja vaikuttavuudesta Helsingissä tulevaisuudessa. Selvitys valmistuu toukokuun 2015 loppuun mennessä.

Varhaiskasvatusviraston talousarvioehdotukseen sisältyvät viraston tuottavuuden toteutuminen 2015–2019 ja viraston tilankäyttösuunnitelma 2017–2026.

Viraston talousarvioehdotuksessa esitetään mm. varhaiskasvatusviraston strategiset painotukset vuodelle 2017 sekä strategioista johdetut sitovat toiminnalliset tavoitteet, muut toiminnalliset tavoitteet, strategisista valinnoista ja mm. toimintaympäristön muutoksesta aiheutuvat muutostarpeet, sekä näistä aiheutuvat määrärahakohdennukset viraston taloussuunnitelmakauden määrärahoihin, toiminnan laajuutta kuvaavat suoritteet ja näiden tuottamiseen tarvittavat henkilöresurssit.

Viraston talousarvioehdotukseen sisältyvät esitykset kaupungin talousarvion investointiosaan mm. atk-investointihankkeiden määrärahat ja irtaimen omaisuuden hankintamäärärahat taloussuunnitelmakaudelle 2017-2019. Hallintokunnille on annettu omat raamit irtaimen omaisuuden perushankintaan vuodelle 2017. Kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksen valmistelua ohjaavissa kannanotoissa on todettu, että to-

teutetaan varhaiskasvatuksen digitalisaatiohanke, jonka tavoitteena on digitalisoida varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä pedagogisesti perustellussa laajuudessa, kodin ja ammattilaisten välistä vuorovaikutusta sekä varhaiskasvatuksen toiminnanohjaus. Hankkeeseen on myönnetty 0,5 milj. euron määräraha irtaimen omaisuuden määrärahoihin ja kahden miljoonan euron määräraha vuoden 2017 käyttöpuolen määrärahoihin.

Liitteenä 3 on talousarvioehdotusta 2017 tukevaa aineistoa. Liitteessä on esitelty tarkemmin varhaiskasvatusviraston tilakeskukselle esittämiä tilahankkeita taloussuunnitelmakaudelle 2017–2019, jotka sisältyvät vuosien 2017–2026 talonrakentamishankkeiden rakentamisohjelmaluonnokseen. Talonrakentamisohjelmaluonnos on erillisenä liitteenä 6. Varhaiskasvatusvirasto on käyttötaloudessaan varautunut esitettävien hankkeiden toimintakustannuksiin. Esitykset menevät kiinteistölautakunnan, kaupunginhallituksen ja edelleen kaupunginvaltuuston käsittelyyn ja hyväksyttäväksi talousarvion 2017 yhteydessä.

Varhaiskasvatusviraston henkilöstötoimikunta on käsitellyt viraston vuoden 2017 talousarvioehdotusta kokouksessaan 28.4.2016.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Armi Vaden, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43346
armi.vaden(a)hel.fi
Sampo Pajari, talouspäällikkö, puhelin: 310 24136
sampo.pajari(a)hel.fi

Liitteet

1	Eurotaulukko
2	Määrä- ja taloustavoitteet 2017
3	Talousarvioehdotuksen 2017 perusteluliite
4	Tilankäyttösuunnitelma 1
5	Tilankäyttösuunnitelma 2
6	Talonrakennushankkeet vuosiksi 2017-2026

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginhallitus
Kaupunginkanslia

5
Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Yrjö Hakasen ym. talousarvioaloitteesta 15 miljoonan euron lisämäärärahasta kohdennettavaksi varhaiskasvatuksen kehittämiseen kaupungin omana toimintana

HEL 2016-001416 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Yrjö Hakasen ym. talousarvioaloitteesta 15 miljoonan euron lisämäärärahasta talousarvion 2017 raamiin ja 2017–2019 talousarviopohjaan kohdennettavaksi varhaiskasvatuksen kehittämiseen kaupungin omana toimintana:

Kaupungin vuoden 2017 talousarvion raamin lähtökohtana on strategiaohjelman mukainen talouden tasapaino ja tuottavuuden parantamista koskeva tavoite. Varhaiskasvatusviraston menoraami vuodelle 2017 on 390,3 milj. euroa, mikä on lähes 5,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2016 talousarviossa. Varhaiskasvatuksen valtionosuuksia hallinnoidaan keskitetysti.

Varhaiskasvatusviraston määrärahat kasvavat vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna 11,1 milj. euroa. Useista muista virastoista ja laitoksista poiketen varhaiskasvatusviraston määrärahoja on kasvatettu, koska toiminta on lakisääteistä ja palvelutarpeen kasvuun vaikuttaa väestömäärän muutokset. Viimeisimmän väestöennusteen mukaan alle kouluikäisten 1–6-vuotiaiden lasten määrän ennustetaan kasvavan vuonna 2017 noin 470 lapsella.

Helsingissä noudatetaan päivähoitoasetuksen mukaista henkilöstömitoitusta. Asetuksen 6 §:n mukaan päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä ja enintään neljää alle kolmevuotiasta lasta kohden. 1.8.2016 voimaan tulevan päivähoitoasetuksen muutoksen mukaan yli kolmevuotiaita lapsia voi olla kahdeksan yhtä hoito- ja kasvatushenkilöä kohden. Helsingissä tullaan noudattamaan muutoksesta huolimatta nykyistä suhdelukua.

Varhaiskasvatuslaissa säädetään ryhmien enimmäiskoosta päiväkodeissa. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Varhaiskasvatusvirastossa muodostetaan päiväkotien lapsiryhmät kahden tai kolmen kasvattajan ryhmiin. Toiminta perustuu pedagogisesti toteutettuun pienryhmätoimintaan, jossa lapsi on aktiivi-

nen toimija. Varhaiskasvatuksen ryhmät muodostetaan ja tilojen suunnittelu ja käyttö järjestetään siten, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. Vuoden 2016 ensimmäisen vuosineljänneksen osalta sijaiskustannukset ovat nousseet ja samanaikaisesti käyttöaste on laskenut verrattuna vuoden 2015 vastaavaan ajankohtaan. Käyttöasteen nousun kustannusvaikutuksia vuositasolla on vaikea vielä arvioida.

Päivähoitoasetuksen mukaan joka kolmannella hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluvalla tulee olla lastentarhanopettajan tehtävään vaadittava, vähintään opistoasteinen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan taikka muun alan ammatillinen tutkinto. Helsingissä on perusmitoituksessa korkeampi koulutus, kuin asetus edellyttää minimissään. Vuoden 2015 henkilöstöraportin mukaan kasvatushenkilöstöstä 41 prosenttia oli lastentarhanopettajia ja erityislastentarhanopettajia ja 59 prosenttia lastenhoitajia.

Varhaiskasvatusvirastossa positiivisen diskriminaation määrärahaa (950 000 euroa) käytetään hoito- ja kasvatushenkilöstön määrän ja erityisesti osaamisen lisäämiseen niillä asuinalueilla, joilla alueen indikaattorien perusteella on nähtävissä riskitekijöitä. Resurssi on suunnattu lasten kanssa työskentelevään henkilökuntaan. Hoito- ja kasvatushenkilöstön määrää on lisätty (yhteensä 19 lisävakanssia yli perusmitoituksen) ja henkilöstön koulutustasovaatimuksia on nostettu, jolloin 30 vakanssia on muutettu lastenhoitajan vakanssista lastentarhanopettajan vakanssiksi. Osaamista voidaan edelleen lisätä lastentarhanopettajien suhteellista osuutta kasvattamalla.

Perhepäivähoitoa kehitetään työvälineitä parantamalla. Työaikasuunnittelu muuttuu uuden suunnittelujärjestelmän myötä sähköiseksi ja siihen liitetään sekä lasten että henkilöstön sähköinen läsnäoloseuranta, joka toimii mobiililaitteissa.

Ympärivuorokautisen ja iltahoidon käyttöä seurataan ja arvioidaan. Tässä vaiheessa palvelun laajentamisen tarvetta ei ole havaittu.

Varhaiskasvatusviraston tulevien tilahankkeiden tarve perustuu väestöennusteisiin alle kouluikäisten lasten määrän kehityksestä. Uusilla alueilla varaudutaan järjestämään kunnallisia päiväkotipalveluja noin 60 prosentille 1–6-vuotiaasta väestöstä. Päiväkotitilojen rakentaminen on ajoitettu aluerakentamisen ja väestöennusteiden mukaisesti niin, että ne voidaan toteuttaa tarpeita vastaavasti.

Talonrakennushankkeiden rakentamisohjelma vuosille 2017–2026 sisältää varhaiskasvatusvirastolle 17 uudis- ja lisärakennushanketta sekä 20 peruskorjaushanketta. Varhaiskasvatusvirasto on todennut lausunnossaan tilakeskukselle, että talonrakentamisohjelmassa vuosille

2017–2026 on vajetta tilatarpeen ja rakentamisohjelmassa olevien hankkeiden välillä vuoden 2020 jälkeen.

Varhaiskasvatusviraston sisäilmatyöryhmä tarkastelee tilakeskuksen kanssa vuoden 2016 aikana ehdotuksia peruskorjauskohteista, joita tullaan esittämään tuleviin talonrakentamisohjelmiin. Oikea-aikaisella tilojen korjaamisella ja peruskorjausten toteuttamisella turvataan toiminnan vaatimat terveelliset ja turvalliset tilat lapsille ja henkilöstölle.

Vuonna 2017 varhaiskasvatusviraston kärkihankkeeksi esitetään kuntakohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen liittyvää Varhaiskasvatus uudistuu -hanketta, jossa henkilökuntaa, lapsia ja heidän vanhempiaan osallistaen kehitetään ja uudistetaan varhaiskasvatuksen toimintaa uuden valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaisesti. Helsingin uusi varhaiskasvatussuunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2017.

Toisena kärkihankkeena on digiohjelman toimeenpano. Varhaiskasvatuksen digiohjelman tavoitteena on digitalisoida varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä pedagogisesti perustellussa laajuudessa, monipuolistaa kodin ja ammattilaisten välistä vuorovaikutusta sekä kehittää varhaiskasvatuksen toiminnanohjausta. Keskeisimpiä asioita ovat uuden teknologian käyttöönotto ja siihen liittyvä pedagogisen osaamisen kehittäminen. Suunnittelussa huomioidaan opetuksen digitalisaatio-ohjelma ja työtä tehdään yhdessä opetusviraston ja kaupunginkanslian kanssa.

Varhaiskasvatuksen tärkeä tehtävä on luoda yhdenvertaiset oppimisen mahdollisuudet ja järjestää lapsille heidän kehitystään ja tarpeitaan vastaavaa toimintaa sekä osaltaan luoda lasten vanhemmille tasavertaiset työssäkäynnin edellytykset.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Oikea-aikaisella tilojen korjaamisella ja peruskorjausten toteuttamisella turvataan toiminnan vaatimat terveelliset ja turvalliset tilat lapsille ja henkilöstölle.

Varhaiskasvatus perustuu pedagogisesti toteutettuun toimintaan, jossa lapsi on aktiivinen toimija. Varhaiskasvatuksen ryhmät muodostetaan ja tilojen suunnittelu ja käyttö järjestään siten, että varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutuvat ja lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt 26.5.2016 mennessä varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa valtuutettu Yrjö Hakasen ym. talousarvioaloit-

teesta 15 miljoonan euron lisämäärärahasta talousarvion 2017 raamiin ja 2017–2019 talousarviopohjaan kohdennettavaksi varhaiskasvatuksen kehittämiseen kaupungin omana toimintana. Aloitteessa esitetään lisämäärärahan kohdentamista päiväkotipaikkojen lisäämiseen, käyttöastevaatimuksien lieventämiseen, alan korkeakoulututkinnon suorittaneiden varhaiskasvattajien osuuden vahvistamiseen, perhepäivähoidon kehittämiseen ja vuorohoidon laajentamiseen kaupungin päiväkodeissa.

Lisäksi aloitteessa esitetään, että investointiohjelmassa huomioidaan päiväkotien rakentamisen ja kunnostamisen lisätarve ja että uusille alueille nämä palvelut järjestettäisiin etupainotteisesti. Aloite on tämän asian liitteenä 1.

Asiasta on pyydetty lausuntoa myös opetuslautakunnalta.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Nina Onufriew, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42550
nina.onufriew(a)hel.fi

Liitteet

1 Yrjö Hakanen ym. talousarvioaloite Kvsto 3.2.2016 asia 12

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

6
Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sirkku Ingervon talousarvioaloitteesta koululaisten aamupäivätoiminnan järjestämisestä

HEL 2016-002653 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta antaa seuraavan lausunnon valtuutettu Sirkku Ingervon talousarvioaloitteesta koululaisten aamupäivätoiminnan järjestämisestä:

Kaupunginhallitus on päättänyt 6.2.2006 § 186, että opetustoimella on koordinaatio- ja järjestämisvastuu kaupungin järjestämästä perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnasta lukuun ottamatta kehitysvammaisten koululaisten ryhmiä.

Helsingissä ei järjestetä kyseisen lain mukaista aamupäivätoimintaa, vaan toiminnan kehittäminen kohdistetaan riittävän alueellisen iltapäivätoiminnan järjestämiseen.

Varhaiskasvatusvirastossa on ollut perusopetuksen iltapäivätoiminnan piirissä vuonna 2015 yhteensä 334 koululaista. Lisäksi leikkipuistoissa on koululaisille iltapäivätoimintaa 2 851 lapselle.

Varhaiskasvatusviraston järjestämä kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoiminta on vahvasti osa kouluyhteisöä, lapsen päivittäistä toimintaympäristöä ja sitä toteutetaan joko koulun tiloissa tai sitä lähellä sijaitsevissa toimintatiloissa. Aamupäivätoiminnan tarve vaihtelee lukujärjestyksistä johtuen kouluittain. Iltapäivätoimintaan palkatun henkilökuntamme työaika ei riitä kattamaan mahdollista aamupäivätoiminnan tarvetta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ehjä ja kokonainen koulupäivä tukee lapsen hyvinvointia. Se voidaan turvata suunnittelemalla kehitysvammaisten ja autististen koululaisten taksikuljetukset, koulun aloitus, opetus ja iltapäivätoiminta toimivaksi kokonaisuudeksi.

Esittelijän perustelut

Varhaiskasvatuslautakunnalta on pyydetty lausuntoa kaupunginhallitukselle 26.5.2016 mennessä valtuutettu Sirkku Ingervon talousarvioaloitteesta pienten koululaisten aamupäivätoiminnan järjestämisestä kysyn-

tää vastaavasti ja tarvittavan määrärahan varaamisesta. Aloite on liitteenä.

Asiasta on pyydetty lausuntoa myös opetuslautakunnalta.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Pasi Brandt, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42527
pasi.brandt(a)hel.fi

Liitteet

1 Ingervo Sirkku talousarvioaloite Kvsto 2.3.2016 asia 34

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

7
Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Petra Malinin ym. talousarvioaloitteesta koskien määräaikaista hävikkikoordinaattoria

HEL 2016-001983 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Petra Malinin ym. talousarvioaloitteesta koskien määräaikaista hävikkikoordinaattorin toimen perustamista vuodeksi 2017 ja riittävien resurssien varaamisesta tätä varten:

Varhaiskasvatusviraston palveluverkkoon kuuluvat päiväkotitoiminta, ryhmäperhepäiväkotitoiminta, leikkipuistotoiminta sekä kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoiminta. Toimintaa järjestetään yli 400 eri osoitteessa ja toimipisteiden koko vaihtelee muutaman lapsen ryhmäperhepäiväkodista yli 200 lapsen päiväkotiin. Varhaiskasvatusviraston päiväkodeissa tarjottiin vuonna 2015 yli 7 600 000 ateriasuoritetta, joiden kokonaiskustannukset olivat noin 26,9 miljoona euroa. Lapsen päiväkotiaterioiden (aamupala, lounas ja välipala) keskimääräinen hinta oli tilattujen aterioiden mukaan 7,04 euroa lasta kohden.

Päiväkotien ruokapalvelujen järjestämistä ohjaa varhaiskasvatusviraston ja palveluntuottajan (Helsingin kaupunki palvelukeskus-liikelaitos) välinen sopimus. Ruokalistoja ja tuotevalikoimia suunnitellaan yhteistyössä palveluntuottajan kanssa asiakasta kuullen. Palveluntuottaja tarjoaa päiväkodeissa tarvittavat ateriat, ryhmäperhepäiväkodeille ateriatarvikkeet, leikkipuistoille välipalatuotteet koulujen toiminta-aikana ja kesällä auki oleville leikkipuistoille lämpimän aterian.

Ruokahävikkiä vähennetään eri keinoin yhteistyössä palveluntuottajan ja toimipisteiden henkilökunnan kanssa. Toimipisteissä seurataan mm. ruoan menekkiä ja asiakasmääriä. Päiväkodin henkilökunta voi vaikuttaa tilausmääriin vielä saman päivän aamuna lasten läsnäolojen mukaisesti. Lisäksi palveluntuottaja seuraa ruokahävikkiä säännöllisesti kaikissa toimipaikoissa ja tekee tarvittaessa muutoksia tuotantomääriin.

Vuosina 2012–2015 on varhaiskasvatusvirastossa tehty menestyksekkäästi työtä ruokahävikin pienentämiseksi. Asetetut säästötavoitteet ovat toteutuneet joka vuosi ja hävikin aiheuttamat kustannukset ovat pienentyneet vuosi vuodelta. Varhaiskasvatusvirastossa kiinnitetään huomiota ruokatilaushävikin ja palveluntuottajan raaka-aineiden hävikin lisäksi energian- ja vedenkulutukseen. Kiinnittämällä huomiota ruokatilausmääriin ovat varhaiskasvatusviraston päiväkodit säästäneet vuo-

sien 2012–2015 aikana yli 580 000 euroa. Tätä työtä jatketaan edelleen vuoden 2017 aikana ja haetaan uusia tapoja vähentää ruokahävikkiä.

Leikkipuistoissa tarjottiin kesäruokailussa vuonna 2015 hieman yli 200 000 ateriaa. Leikkipuistoissa tarjottava ruoka valmistetaan palveluntuottajan keskuskeittiössä ja se toimitetaan leikkipuistoihin lämpöastioissa, koska leikkipuistojen keittiötiloja ei ole suunniteltu ruoan valmistukseen eikä lämpösäilytykseen. Leikkipuistojen ruokakustannukset ovat viimevuosina pysyneet samalla tasolla (annoshinta on 1,14 euroa lasta kohden). Leikkipuistojen toteutunutta annoskokoa ja ruokahävikkiä on seurattu useiden vuosien ajan. Hävikkiprosentti on ollut noin 8–10 prosenttia. Hävikkiin vaikuttavat asiakasmäärän vaihtelut mm. säästä johtuen. Lapset voivat tulla leikkipuistoon ilman ennakkoilmoittautumista. Leikkipuistoissa otetaan käyttöön sähköinen ruuan tilausjärjestelmä toukokuun 2016 aikana.

Helsingin kaupunki on volyymiltaan laaja ja monimuotoinen ruokapalvelun toimija, jolla on paljon yhteistyökumppaneita. Hävikinhallinnan tasoja on useita ja vastuut jakautuvat sen eri tasoille ja toimijoille. Vastuuta ei voi keskittää, sillä kehittämistyö tapahtuu toiminnan eri tasoilla. Hävikinhallinta on jatkuva prosessi, jota on tarkasteltava eri näkökulmista.

Varhaiskasvatusvirasto on mukana yhteistyössä, mikäli ruokakoordinaattorin toimi päätetään perustaa muualle kaupungin organisaatioon. Tehtävä sopisi parhaiten taholle, joka tarkastelee asiaa koko kaupungin näkökulmasta. Määräaikaisen hävikkikoordinaattorin toimesta aiheutuviin lisäkustannuksiin ei ole varauduttu varhaiskasvatusviraston vuoden 2017 talousarvioesityksessä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Huomion kiinnittäminen ruokahävikkiin on osa lasten ympäristökasvatusta ja siihen huomiota kiinnittämällä voidaan entisestään lisätä lasten ja lapsiperheiden tietoisuutta ruokahävikin ympäristövaikutuksista.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt 26.5.2016 mennessä varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa valtuutettu Petra Malinin ym. talousarvioaloitteesta koskien määräaikaista hävikkikoordinaattorin toimen perustamista vuodeksi 2017 ja riittävien resurssien varaamisesta tätä varten.

Allekirjoittamaton aloite on tämän asia liitteenä 1.

Kaupunginhallitus on pyytänyt lausuntoa myös opetuslautakunnalta ja palvelukeskus-liikelaitoksen johtokunnalta.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Erja Suokas, ruokapalveluvastaava, puhelin: 310 43246
erja.suokas(a)hel.fi

Liitteet

1 Malin Petra, talousarvioaloite Kvsto 17.2.2016 asia 19

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

8
Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelman hyväksyminen

HEL 2016-005264 T 05 01 06

Esitysehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta esittää kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi liitteenä olevan Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelman.

Esittelijän perustelut

Helsingin esiopetusta koskeva opetussuunnitelma perustuu esiopetuksesta annettuun lainsäädäntöön sekä Opetushallituksen antamiin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Esiopetus on perusopetuslain alaista toimintaa, johon sovelletaan myös varhaiskasvatuslakia, kun opetus annetaan päiväkodissa, sekä muita täydentäviä säädöksiä. Helsingissä esiopetusta järjestetään varhaiskasvatusvirastossa suomenkielisissä päiväkodeissa ja opetusvirastossa starttiluokilla sekä ruotsinkielisissä päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetusta annetaan vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Kaupunginhallitus on vahvistanut Helsingin voimassa olevan esiopetuksen opetussuunnitelman 27.6.2011 ja uuden oppilashuoltolain mukaan päivitetyn suunnitelmaversion 27.5.2014.

Opetushallituksen uudet valtakunnalliset esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet astuivat voimaan 1.8.2015. Kuntien on hyväksyttävä ja otettava käyttöön uudet esiopetussuunnitelman perusteiden mukaiset esiopetuksen opetussuunnitelmat 1.8.2016 mennessä.

Liitteenä oleva Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuksen henkilökuntaa, lapsia ja heidän vanhempiaan osallistaen. Suunnitelman luonnosta on myös voinut kommentoida prosessin eri vaiheissa.

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa uutena sisältönä painottuu oppijan aktiivinen rooli, yhdessä tekeminen ja tutkiva ja luova työskentely. Uusina käsitteinä suunnitelmassa tuodaan esiin laaja-alainen osaaminen ja monilukutaito. Esiopetusta toteutetaan projekteina ja eheytettynä opetuksena laaja-alaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Eri tiedon- ja taidonalojen tavoitteet toteutuvat monipuolisissa oppimisympäristöissä. Työskentelytavoissa korostuvat leikki ja muut lapsen aktiivista roolia korostavat tavat opetella, kokeilla ja toimia.

Henkilöstöä on perehdytetty esiopetuksen uusiin toimintakäytäntöihin kevään 2016 aikana. Päivähoitoyksiköissä laaditaan vuosittain syyskuun loppuun mennessä esiopetuksen toimintasuunnitelma, jonka päiväkodin johtaja hyväksyy ja allekirjoittaa. Toimintasuunnitelmassa kuvataan, miten opetussuunnitelmaa tässä toimipisteessä pedagogisesti toteutetaan. Toimintasuunnitelmat ovat julkisia ja nähtävillä esiopetuksen toimipisteissä ja toimipisteiden Internet-sivuilla.

Esiopetuksen opetussuunnitelma on varhaiskasvatusviraston ja opetusviraston yhteinen ja se on laadittu yhteistyössä virastojen kesken. Opetuslautakunnan ruotsinkielinen jaosto käsittelee omalta osaltaan opetussuunnitelmaa 12.5.2016.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kaikkia lapsia koskeva tasalaatuinen esiopetus edistää koulutuksellista tasa-arvoa, kehittää lasten oppimisedellytyksiä sekä muodostaa eheän jatkumon siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen. Esiopetuksella ja siihen kuuluvalla yhteisöllisellä oppilashuollolla on merkittävä rooli lasten ja perheiden hyvinvoinnin turvaamisessa.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Nina Onufriew, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42550
nina.onufriew(a)hel.fi

Liitteet

1 Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

9
Korvauksen maksaminen esiopetusikäisistä lapsista yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajalle

HEL 2016-005349 T 05 01 00

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää maksaa yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajille esiopetuskorvauksen suuruisen 470 euron korvauksen kuukausittain esiopetuksen toimintakaudella 2016–2017 varhaiskasvatukseen osallistuvista vuonna 2010 syntyneistä helsinkiläisistä lapsista.

Esittelijän perustelut

Varhaiskasvatuslautakunta päätti 10.11.2015 esiopetuksen järjestämispaikoista, oppilaaksiottoalueista, toiminta-ajoista sekä esiopetukseen hakemisen periaatteista toimintakaudelle 2016–2017. Varhaiskasvatuslautakunta vahvisti toimintakaudella 2016–2017 esiopetusta antavat päiväkodit esiopetushaun jälkeen 8.3.2016. Lautakunta hyväksyi tällöin 26 yksityistä päiväkotia esiopetusta antaviksi päiväkodeiksi.

Esiopetus on perusopetuslain mukaista toimintaa ja siihen sovelletaan myös varhaiskasvatuslain säädöksiä silloin, kun toiminta tapahtuu päiväkodissa. Perusopetuslain 26 §:n mukaan oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Vastuu osallistumisesta on lapsen huoltajalla.

Lautakunnan vahvistettua esiopetusta antavat toimipisteet toimintakaudelle 2016–2017 on opetus-ja kulttuuriministeriö linjannut, että vaikka esiopetusikäinen lapsi ei osallistuisi perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen, voidaan hänen katsoa varhaiskasvatukseen osallistuessaan osallistuvan esiopetuksen tavoitteet täyttävään toimintaan.

Opetus-ja kulttuuriministeriön mukaan varhaiskasvatusoikeuden laajuuden arvioinnin tulee tapahtua vastaavin perustein riippumatta siitä onko lapsi kunnallisessa varhaiskasvatuksessa vai yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja yksityisen hoidon tuen piirissä. Velvollisuutta osallistua perusopetuslain mukaiseen maksuttomaan esiopetukseen ei ole, mutta muulla tavalla tapahtuvaan toiminnan kustannukset ovat perheen vastuulla. Ministeriön mukaan tämä tulkinta vastaa paremmin subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta sekä yksityisen hoidon tukea ja esiopetuksen velvoittavuutta koskevien säädösmuutosten tarkoitusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulkinnan mukaan yksityisessä varhaiskasvatuksessa

olevalle lapselle ei voida maksaa kokopäiväistä yksityisen hoidon tukea.

Tämä opetus- ja kulttuuriministeriön uusi tulkinta tarkoittaa käytännössä sitä, että yksityisen hoidon tuki vähenisi 439,81–585,92 euroa kuukaudessa vuonna 2010 syntynyttä lasta kohden. Elokuusta 2016 lukien maksetaan yksityisen hoidon tukea 63,93 euroa kuukaudessa kaikista kokopäiväisistä 6-vuotiaista yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista. Yksityisten palvelutuottajien toimintaedellytykset heikkenevät ja he eivät ole voineet varautua opetus-ja kulttuuriministeriön uuteen tulkintaan. Yksityisen hoidon tuen piirissä maaliskuussa 2016 oli 668 vuonna 2010 syntynyttä lasta. Näistä n. 200 lasta aloittaa perusopetuslain mukaisessa esiopetuksessa yksityisessä päiväkodissa eli muutos koskisi noin 400 lasta.

Syksyllä 2015 yksityisillä palveluntuottajilla oli mahdollisuus hakea oikeutta antaa perusotuslain mukaista esiopetusta. Tällöin ei ollut tiedossa yksityisen hoidon tukisumman olennaisesta muuttumisesta 1.8.2016 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaus asiasta saatiin 21.4.2016. Varhaiskasvatusvirastoon on tämän jälkeen tullut lukuisia yhteydenottoja perheiltä ja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Yksityisen hoidon tukisumman huomattava muutos saattaa aiheuttaa hoitomaksujen korottamispaineen yksityisissä päiväkodeissa. Useat perheet eivät todennäköisesti kykene jatkamaan yksityisessä päiväkodissa vaan hakevat esiopetuspaikkaa kunnallisesta päiväkodista. Päätökset kunnalliseen esiopetukseen on jo tehty ja päätökset kunnalliseen kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen on valmistelu pitkälle. Vanhemmat saavat tiedon elokuussa alkavasta varhaiskasvatuksesta toukokuun loppuun mennessä.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ei ole varauduttu lukuisten uusien esiopetuspaikkojen järjestämiseen ja perusopetuslain 4 §:n mukaisen esiopetuksen velvoittavuuden täyttäminen ei näin ollen onnistuisi. Uuden haun järjestämistä esiopetusta antavaksi päiväkodiksi ei aikataulullisesti ole mahdollista.

Edellä mainituista syistä johtuen esitetään, että toimintakaudella 2016–2017 yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuvista 2010 syntyneistä helsinkiläisistä lapsista maksetaan esiopetuskorvauksen suuruinen 470 euron korvaus. Tällä järjestelyllä mahdollistetaan se, että lapset voisivat jatkaa samassa yksityisessä päiväkodissa.

Tämä järjestely koskisi ainoastaan toimintakautta 2016–2017 ja jatkossa yksityisillä päiväkodeilla on mahdollisuus hakeutua perusopetuslain mukaista esiopetusta tarjoaviksi toimipisteiksi normaalin prosessin mukaisesti.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Yksityinen varhaiskasvatus on kunnallista varhaiskasvatusta täydentävää palvelua. Lapsen edun mukaista on, että perheen hoitomuotoa koskevaa valintaa kunnioitetaan ja hoidon jatkuvuus samassa päiväkodissa pystytään turvaamaan. Kuntalaisten yhdenvertainen kohtelu edellyttää toimenpiteitä, jotta yksityistä varhaiskasvatusta tarjotaan samassa laajuudessa kuin aiemminkin. Helsinki on yritysmyönteinen kaupunki ja tällä ratkaisulla tuetaan yksityistä toimintaa.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Pirjo Pekkala, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 56404
pirjo.pekkala(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, varhaiskasvatuslautakunta

Tiedoksi

Varhaiskasvatusvirasto

10
Muutokset varhaiskasvatusviraston päiväkotien, ryhmäperhepäiväkotien ja perhepäivähoidon varakotien toimintaan kesällä 2016

HEL 2016-001758 T 05 01 00

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää hyväksyä seuraavat muutokset 26.4.2016 (§ 56) tekemäänsä päätökseen varhaiskasvatusviraston päiväkotien, ryhmäperhepäiväkotien ja perhepäivähoidon varakotien toimintaan kesällä 2016.

Kampinmalmi-Lauttasaari-Töölön varhaiskasvatusalueella päiväkoti Päiväpirtti pidetään viikkoa kauemmin auki arvioitua suuremman lapsimäärän takia. Varhaiskasvatuslautakunnan aikaisemmassa päätöksessä päiväkoti oli päätetty pidettäväksi suljettuna 27.6.-31.7.2016. Muutoksesta johtuen päiväkoti pidetään suljettuna 4.7.-31.7.2016 ja alle kuukauden sulkemisista päättää varhaiskasvatusjohtaja.

Keskisellä varhaiskasvatusalueella päivähoitoyksikkö Flooran ryhmä Vaahterakylä pidetään suljettuna 4.7.-31.7.2016 lapsimäärän vähäisyyden takia. Varhaiskasvatuslautakunnan aikaisemmassa päätöksessä päiväkoti oli päätetty pidettäväksi auki koko kesän. Muutoksesta johtuen päiväkoti pidetään suljettuna 4.7.-31.7.2016 ja alle kuukauden sulkemisista päättää varhaiskasvatusjohtaja.

Päiväkoti Koskela suljetaan viikkoa aikaisemmin lapsimäärän vähäisyyden takia. Varhaiskasvatuslautakunnan aikaisemmassa päätöksessä päiväkoti oli päätetty pidettäväksi suljettuna 4.7.-31.7.2016. Muutoksesta johtuen päiväkoti pidetään suljettuna 27.6.-31.7.2016.

Mellunkylän varhaiskasvatusalueella perhepäivähoidon varakoti Kirsikka avataan 1.8.2016 alkaen arvioitua suuremman lapsimäärän takia. Varhaiskasvatuslautakunnan aikaisemmassa päätöksessä varakoti oli päätetty pidettäväksi suljettuna 27.6.-10.8.2016. Muutoksesta johtuen päiväkoti pidetään suljettuna 27.6.-31.7.2016.

Vuosaari-Östersundomin varhaiskasvatusalueella ryhmäperhepäiväkoti Poukama pidetään suljettuna 27.6.-7.8.2016 lapsimäärän vähäisyyden takia. Varhaiskasvatuslautakunnan aikaisemmassa päätöksessä ryhmäperhepäiväkoti oli päätetty pidettäväksi suljettuna 27.6.-31.7.2016. Muutoksesta johtuen ryhmäperhepäiväkoti pidetään suljettuna 27.6.-7.8.2016.

Latokartanon varhaiskasvatusalueella päiväkoti Pehtoori suljetaan viikkoa aikaisemmin lapsimäärän vähäisyyden takia. Varhaiskasvatuslau-

takunnan aikaisemmassa päätöksessä päiväkoti oli päätetty pidettäväksi suljettuna 4.7.-31.7.2016. Muutoksesta johtuen päiväkoti pidetään suljettuna 27.6.-31.7.2016.

Esittelijän perustelut

Varhaiskasvatustoimen johtosäännön (4 § 1 momentti 17 kohta) mukaan varhaiskasvatuslautakunta päättää hoitopaikkojen määrästä ja toimintayksiköiden aukioloajoista sekä vahvistaa perusteet, joiden mukaan viranhaltija päättää mainituista asioista.

Varhaiskasvatuslautakunta päätti 5.2.2013 (9 §) määrätä varhaiskasvatusjohtajan päättämään enintään kuukauden kestävästä toimipisteiden sulkemisesta kokonaan tai osittain ja varhaiskasvatusalueen päällikön ja leikkipuistotoiminnan päällikön päättämään oman toimistonsa osalta enintään viisi päivää kestävästä toimipisteiden sulkemisesta kokonaan tai osittain. Varhaiskasvatuslautakunta päättää yli kuukauden kestävästä toimipisteiden sulkemisesta.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Anders Snellman, ts. erityissuunnittelija, puhelin: 310 29379
anders.snellman(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, varhaiskasvatuslautakunta

Päätöshistoria

Varhaiskasvatuslautakunta 26.04.2016 § 56

HEL 2016-001758 T 05 01 00

Päätös

Varhaiskasvatuslautakunta päätti hyväksyä liitteessä 1 olevat muutokset 8.3.2016 (§ 24) tekemäänsä päätökseen varhaiskasvatusviraston päiväkotien, ryhmäperhepäiväkotien ja perhepäivähoidon varakotien toimintaan kesällä 2016.

08.03.2016 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Anders Snellman, ts. erityissuunnittelija, puhelin: 310 29379
anders.snellman(a)hel.fi
Eeva-Liisa Tiihonen, varhaiskasvatusalueen päällikkö, puhelin: 310 58499
eeva.tiihonen(a)hel.fi

11
Varhaiskasvatusviraston rekisteriselosteen vahvistaminen

HEL 2016-004316 T 07 00 02

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää vahvistaa liitteenä olevan varhaiskasvatusviraston yksityisten perhepäivähoitajien rekisteriselosteen.

Esittelijän perustelut

Henkilötietolain 3 §:n mukaan henkilörekisterillä tarkoitetaan käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuuluvista merkinnöistä muodostuvaa henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta.

Henkilötietolain 10 §:n mukaan rekisterinpitäjän on laadittava henkilörekisteristä rekisteriseloste, johon merkitään keskeiset rekisterinpidon vastuita, käsiteltävien henkilötietojen käyttötarkoitusta ja rekisterin tietosisältöä sekä henkilötietojen säännönmukaisia luovutuksia ja suojaamista koskevat tiedot. Rekisterinpitäjän on pidettävä rekisteriseloste jokaisen saatavilla.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Minna Lepistö, hallintosihteeri, puhelin: 310 44123
minna.lepisto(a)hel.fi
Pirjo Pekkala, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 56404
pirjo.pekkala(a)hel.fi

Liitteet

1 Rekisteriseloste - yksityiset perhepäivähoitajat

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Varhaiskasvatusvirasto

12
Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta alueiden eriarvoisuuden torjumisesta

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta antaa seuraavan lausunnon Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta alueiden eriarvoisuuden torjumisesta:

Eriarvoisuuden torjunta on tärkeä aihe varhaiskasvatuksen toiminnassa. Kaikkia koskevat yhdenvertaiset varhaiskasvatuspalvelut osana oppimisen polkua tasaavat lasten erilaisista lähtökohdista johtuvia eroja ja takaavat kaikille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua koulutetun henkilöstön järjestämään varhaiskasvatustoimintaan.

Varhaiskasvatusvirastossa positiivisen diskriminaation määräraha vuonna 2016 on 950 000 euroa. Määrärahalla on lisätty hoito- ja kasvatushenkilöstön määrää, lastentarhanopettajien osuutta hoito- ja kasvatushenkilöstöstä sekä palkattu lisää erityislastentarhanopettajia erityisesti niillä asuinalueilla, joilla on nähtävissä lasten kasvuun liittyviä riskitekijöitä. Varhaiskasvatuslautakunta pitää tärkeänä, että positiivisen diskriminaation määräraha pidetään jatkossa vähintään vuoden 2016 tasolla.

Varhaiskasvatuksessa puututaan tehokkaasti erilaisin tukitoimin kasvun, kehityksen ja oppimisen haasteisiin sekä ennaltaehkäistään erilaisista riskitekijöistä johtuvia ongelmia. Erityisen tuen resursseja kohdennetaan alueittain eniten tukea tarvitseville lapsille ja tiivis yhteistyö neuvolan ja muiden lapsiperheiden palvelujen kanssa auttaa kartoittamaan lasten tuen tarpeita. Erityisesti varhaiskasvatuksen, huoltajien ja neuvolan yhteinen Hyve4-malli ja siihen liittyvä tiedonsiirto päiväkodin ja neuvolan välillä tuottaa paljon lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvää tärkeää tietoa ja auttaa kohdentamaan erilaisia tukitoimia.

Erityistä huomiota on kiinnitetty eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomen kielen oppimiseen. Varhaiskasvatusalueilla työskentelee suomi toisena kielenä -lastentarhanopettajia, jotka toimivat alueille konsultoivina työntekijöinä sekä arvioivat ja kehittävät kielitaidon parantamiseen tähtääviä toimintamalleja. Ota koppi! -hankkeessa on yhteistyössä neuvolan ja perusopetuksen kanssa kehitelty toiminnallisia menetelmiä lasten suomen kielen osaamisen kehittämiseksi. Ota koppi! -ohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota myös siihen, että lasten kotona puhutun kielen osaamista tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Helsingin varhaiskasvatuksessa on lähdetty kehittämään kumppanuuteen perustuvia toimintamalleja, joilla edistetään varhaiskasvatuksen sisältöjen monipuolista toteutumista kaupungin eri osissa. Yhteistyössä kulttuurikeskuksen kanssa on palkattu työttömiä taiteilijoita päiväkodeissa tapahtuvaan taidekasvatustyöhön alueilla, joiden sosio-ekonominen tilanne on keskivertoa heikompi ja joissa taiteen saavutettavuus on heikko. Toimintamalli otettiin käyttöön vuonna 2015 ja sitä tullaan jatkamaan vuosina 2016 ja 2017. Yhteistyössä nykytaiteen museo Kiasman kanssa on järjestetty taidekasvatustyöpajoja eri puolilla kaupunkia sekä järjestetty henkilöstön täydennyskoulutusta. Kaupunginorkesterin kanssa on mahdollistettu esiopetuksessa olevien lasten osallistuminen kaupunginorkesterin konserttiin.

Varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella on tärkeä rooli kaikkien lasten yhtäläisten oppimisedellytysten turvaamisessa. Esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä nivelvaiheen yhteistyö opetustoimen kanssa on tärkeää sujuvan koulun aloittamisen varmistamiseksi. Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen yhteistyössä on kehitetty kouluun siirtymisen prosesseja siten, että kaikkien lasten tarpeet tulevat huomioiduksi.

Varhaiskasvatuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen toimintamalleja kehitetään edelleen myös eriarvoisuuden torjumisen näkökulmasta. Keinojen vaikuttavuuden seurantaa voidaan kehittää osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyvää yhteistyötä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Eriarvoisuuden torjumisella on suoria vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin sekä lasten mahdollisuuteen osallistua tasa-arvoiseen koulutukseen. Yhdenvertaisten varhaiskasvatuspalvelut Helsingin eri alueilla ehkäisevät osaltaan lasten ja lapsiperheiden eriarvoistumista ja tasaavat lasten erilaisista lähtökohdista johtuvia eroja. Laadukas varhaiskasvatus edistää lasten sosiaalista, alueellista ja kulttuurista tasa-arvoa.

Tiivistelmä

Varhaiskasvatusviraston toiminnassa eriarvoistumista on torjuttu seuraavin toimenpitein:

- Positiivisen diskriminaation määrärahalla on lisättyhoito- ja kasvatushenkilöstön määrää, lastentarhanopettajien osuutta hoito- ja kasvatushenkilöstöstä sekä palkattu lisää erityislastentarhanopettajia erityisesti niillä asuinalueilla, joilla on nähtävissä lasten kasvuun liittyviä riskitekijöitä.
- Erityisen tuen resursseja kohdennetaan eniten tukea tarvitseville lapsille ja tuen tarpeita kartoitetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston toimijoiden kanssa.

- Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomen kielen oppimiseen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Kulttuuritoimijoiden kanssa tehdään kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä, jotta kaikille lapsille pystyttäisiin tarjoamaan kulttuurikokemuksia.
- Yhteistyössä opetustoimen kanssa varmistetaan sujuva siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta alueiden eriarvoisuuden torjumisesta 31.5.2016 mennessä.

Aloite on tämän asian liitteenä 1.

Asiasta on pyydetty lausuntoa myös opetuslautakunnalta, sosiaali- ja terveyslautakunnalta, nuorisolautakunnalta, liikuntalautakunnalta, kaupunkisuunnittelulautakunnalta, yleisten töiden lautakunnalta ja tietokeskukselta.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Mikko Mäkelä, kehittämispäällikkö, puhelin: 310 24378
mikko.makela(a)hel.fi

Liitteet

1 Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloite Kvsto 17.2.2016 asia 23

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätettävä tässä kokouksessa

13
Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2015 arviointikertomuksesta

HEL 2015-005412 T 00 03 00

Lausuntoehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon vuoden 2015 arviointikertomuksen kohdasta 2.1 Tarkastuslautakunnan vuonna 2013 antamien suositusten vaikuttavuuden arviointi ja kohdasta 5.9 Yhteistyön toimivuus lastensuojelun ja lasten- ja nuorten peruspalvelujen välillä:

Vuoden 2015 arviointikertomuksen kohta 2.1: Tarkastuslautakunnan vuonna 2013 antamien suositusten vaikuttavuuden arviointi

Tarkastuslautakunta seuraa vuosittain arviointikertomuksissa esitettyjen suositusten vaikuttavuutta ja raportoi havainnoistaan valtuustolle. Tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2015 arviointikertomuksessa, mitä vaikutuksia vuoden 2013 arviointikertomuksessa esitetyillä suosituksilla on ollut.

Vuoden 2013 arviointikertomuksesta varhaiskasvatuslautakunta on 13.05.2014 § 114 antanut lausuntonsa sitovien toiminnallisten tavoitteiden seurannan ja dokumentoinnin puutteista (kohta 2.2 vuoden 2013 arviointikertomuksessa), talousarvioraamin ohjausvaikutuksesta ja sitovien taloudellisten tavoitteiden sitovuudesta (kohta 3.2), hankinta- ja kilpailuttamisosaamisesta palveluhankinnoissa (kohta 4.1.2.) sekä tietojärjestelmähankkeista (kohta 4.1.3). Tarkastuslautakunta pyytää varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa näissä kohdissa esitettyjen suositusten vaikuttavuudesta.

Tarkastuslautakunta on todennut vuoden 2015 arviointikertomuksessa, että kaupunginhallituksen ja lauta- sekä johtokuntien tulee varmistua siitä, että hallintokunnat ryhtyvät toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta.

Arvioinnin perusteella varhaiskasvatusvirastossa on ryhdytty suositusten mukaisiin toimenpiteisiin.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden seurannan ja dokumentoinnin puutteet

Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2013 kertomuksessaan, että kaikkien hallintokuntien tulee tallentaa tilinpäätöstyötilaan tilinpäätösohjeis-

tuksen mukaisesti sellaiset dokumentit, joiden perusteella sitovien tavoitteiden toteutuminen voidaan varmentaa koko vuoden ajalta.

Vuosittain viraston talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet on asetettu kaupungin strategisten tavoitteiden sekä niihin sisältyvien linjausten pohjalta.

Tarkastuslautakunnan erillisraportissa vuodelta 2014 koskien talousarvion sitovien toiminnallisten tavoitteiden yhteyttä kaupungin strategiaohjelmaan on todettu, että strategialähtöisiä tavoitteita omaavien virastojen neljän kärjessä erottui myös varhaiskasvatusvirasto. Viraston kaikki tavoitteet tulkittiin strategialähtöisiksi.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden seurantaa ja dokumentointia on tehostettu joka vuosi virastossa mm. kehittämällä seurantajärjestelmiä, asiakastietojärjestelmiä sekä laatimalla tarkkoja toteutuksen suunnitelmia, jotta tavoitteiden toteutuminen voidaan varmentaa koko vuoden ajalta. Tavoitteita koskevat dokumentit on tallennettu vuosittain ensimmäisen virallisen ennusteen yhteydessä kaupunginkanslian Helmet-työtilaan.

Vastaavasti tilinpäätösvaiheessa sitovia tavoitteita koskevat dokumentit on tallennettu tilinpäätöstyötilaan Taloushallintopalvelut-liikelaitoksen antaman ohjeistuksen ja aikataulun mukaisesti. Viraston dokumentointiaineisto on joka vuosi ollut erittäin kattava sisältäen kaiken mahdollisen saatavan dokumentaation, mitä sitovista tavoitteista on ollut saatavissa: linkit Tilastoportaaliin, sitovia tavoitteita koskevat muistiot, pöytäkirjat ja lisälaskelmat. Tarkastusvirasto on ainoastaan kerran, vuoden 2013 tilinpäätöksen yhteydessä, pyytänyt lisäselvitystä ja lisädokumentaatiota yhden sitovan tavoitteen toteutumisesta.

Talousarvioraamin ohjausvaikutus ja sitovien taloudellisten tavoitteiden sitovuus

Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2013 kertomuksessaan, että lauta- ja johtokuntien tulee sitoutua kaupunginhallituksen päättämään talousarvioraamiin ja kaupunginvaltuuston päättämään sitovaan määrärahatasoon. Päätökset viraston talouden tasapainottamiseksi tulee tehdä heti, kun määrärahojen ylittymisriski havaitaan. Lisäksi lauta- ja johtokuntien tulee raportoida mahdolliset ylitystarpeet ja niiden johdosta aiheutuvat talouden sopeuttamisen toimenpiteet talouden toteutumisennusteiden yhteydessä kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti.

Varhaiskasvatusvirastossa seurataan tiiviisti talousarvion mukaisissa määrärahoissa pysymistä. Virastossa on selkiytetty talouden ennustamisprosessia. Varhaiskasvatuslautakunnalle raportoidaan päiväkotien toteutuneet suhdeluvut Helsingissä sekä sijaisten käytön määrärahatoteumat virallisten ennusteiden yhteydessä. Viraston toimintaan liittyviä

riskejä tarkastellaan jokaisen virallisen ennusteen yhteydessä. Riskeinä toiminnassa nähdään erityisesti väestöennusteen osuvuus. Lisäksi varhaiskasvatuslain 5 a §:ssä säädetty ryhmäkoon muutos, ja se, ettei siitä voida lain mukaan poiketa, aiheuttavat riskin viraston sijaiskustannusten nousulle edellisvuosiin verrattuna. Lapsiryhmien muodostamisen ohjetta on virastossa päivitetty varhaiskasvatuslain mukaiseksi. Mainittu varhaiskasvatuslain muutos edellyttää toiminnan tarkempaa suunnittelua ja tiukempaa henkilöstön käyttöä.

Talouden raportointia ja toiminnan yksikkökustannusten seurantaa kehitetään virastossa jatkuvasti. Viraston tilastointi- ja raportointiprojekti saatetaan loppuun vuoden 2017 aikana. Varhaiskasvatusalueiden ja leikkipuistotoiminnan talouden seurantaa ja raportointia on kehitetty vuosittain yhteistyössä taloustoimiston kanssa. Tavoitteena on kustannusten entistä tarkempi seuranta vuoden aikana ja talousarvioraamissa pysyminen.

Varhaiskasvatusvirastossa tarkistettiin vuoden 2014 aikana kaikkien päiväkotitilojen tilapaikat kaupungin strategiaohjelman ja kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti. Tarkastelun tuloksena tilapaikkoja tehostettiin noin 350 paikkaa. Laskennallisen säästön tilapaikkatarkastelusta on arvioitu olevan noin 0,6 milj. euroa sisäisissä vuokrissa, mikä realisoituu vuosien 2015–2018 aikana. Lisäksi tilojen käytön tehostaminen vaikuttaa vähentävästi kaupungin investointitarpeeseen.

Varhaiskasvatusviraston toimenpiteitä tilankäytön tehostamisessa ovat oman palveluverkon jatkuva kehittäminen, varhaiskasvatuspalveluiden keskittäminen isompiin toimipisteisiin ja uudishankkeiden toteuttaminen päiväkotien ja leikkipuistojen tilakonseptien mukaisesti. Päiväkotien uudishankkeissa sekä laajoissa peruskorjaushankkeissa lapsikohtaista huoneistoalaa varataan 8 m²/lapsi. Lisäksi virasto kehittää aktiivisesti palvelutilaverkkoa poikkihallintokuntaisessa yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Viraston omana mittarina seurataan tilojen täyttöä.

Vuoden 2013 tilinpäätöksen mukaan varhaiskasvatusviraston menot ylittivät talousarvion 3,7 milj. eurolla. Uuden viraston toimintaan kohdistui yllättäviä menoja, joihin viraston talousarviossa ei ollut osattu varautua. Lisäksi lasten varhaiskasvatuksen kasvanut määrä aiheutti ylitystä talousarvioon. Viraston vuoden 2013 menojen ylitykset käsiteltiin talousarvion 2013 noudattamisohjeiden mukaisesti lautakunnassa ja raportoitiin kaupunginkansliaan. Vuoden 2014 tilinpäätöksen mukaan viraston menot alittuivat talousarviosta 0,5 milj. eurolla ja vuonna 2015 viraston menot alittuivat 0,1 milj. eurolla talousarviosta.

Hankinta- ja kilpailuttamisosaaminen palveluhankinnoissa

Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2013 kertomuksessaan, että hankintaprosessin sujuvoittamiseksi hallintokuntien tulee olla yhteydessä hankintakeskukseen jo varhaisessa vaiheessa käynnistäessään merkittäviä palveluhankintoja.

Varhaiskasvatusvirastossa on lisätty vuosittain yhteistyötä hankintakeskuksen kanssa. Virasto on osallistunut sen toimintaan liittyvien hankintakeskuksen vastuulla olevien yhteishankintojen valmistelutyöryhmiin. Hankintayhteistyötä on lisätty myös opetusviraston kanssa mm. puhtauspalveluja koskevissa kilpailutuksissa. Hankintakeskuksen kanssa tehtävän yhteistyön lisäämisellä on pyritty yhdistämään samankaltaisia hankintatarpeita suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja vähentämään kilpailutuksiin käytettävää kokonaistyömäärää. Toistaiseksi varhaiskasvatusvirastossa tehdään myös itsenäisesti kilpailutuksia, jotka eroavat selkeästi muiden hallintokuntien hankinnoista. Aikaisemmin varhaiskasvatusvirastossa kilpailutettu kuljetusalan erityisosaamista vaativa palveluhankinta on hankittu vuodesta 2015 lähtien Helsingin kaupungin palvelukeskukselta.

Varhaiskasvatusvirasto on aloittanut talven 2016 aikana hankintakeskuksen kanssa neuvottelut Helsingin kaupungin Palvelut Oy:n kanssa solmitun määräaikaisen puitesopimuksen mukaisista palveluyhtiön tuottamien puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen kilpailuttamisesta.

Tarkastuslautakunta on todennut myös, että hankintakeskuksen, oikeuspalvelujen ja Oiva Akatemian on varmistettava palveluhankintojen osaaminen jatkuvalla ja päivittyvällä täsmäkoulutuksella hallintokuntien asiantuntijoille.

Varhaiskasvatusvirasto on osallistunut aktiivisesti kaupungin järjestämiin hankintakoulutuksiin. Virasto on myös mukana kaupungin hankintojen ympäristöverkostossa, jonka avulla kehitetään hankintaprosesseja ympäristöystävällisempään suuntaan. Kaupungin yhteiset hankintaohjeistukset ja asiakirjamallit ovat selkeyttäneet kilpailutusprosesseja. Varhaiskasvatusvirastossa on myös käytetty vähäisessä määrin kaupungin ulkopuolisten toimijoiden järjestämiä hankintakoulutuspalveluita. Varhaiskasvatusvirasto käyttää aktiivisesti oikeuspalvelujen ja hankintakeskuksen asiantuntemusta hankinnoissaan.

Virastojen tietojärjestelmähankkeet

Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2013 arviointikertomuksessa, että hallintokuntien tulee arvioida ja seurata tietojärjestelmähankkeidensa kustannuksia ja hyötyjä riippumatta siitä, koetaanko hanke pakolliseksi.

Varhaiskasvatusviraston tietojärjestelmähankkeiden kustannuksia seurataan kuukausittain ja tarkemmin virallisten ennusteiden yhteydessä

neljännesvuosittain. Lisäksi varhaiskasvatusvirastossa seurataan toimintaa ja taloutta, projekteja ja hankkeita laajemmin myös hyötyjen näkökulmasta. Virastossa pyritään jo tietojärjestelmähankkeiden suunnitelmavaiheessa arvioimaan niiden mahdolliset hyödyt ja tehostamisvaikutukset viraston toimintaan niin kustannusten kuin työajan säästöjenkin osalta.

Useamman vuoden 2015–2017 ohjelmistokehityshanke on varhaiskasvatusviraston tilastointi- ja raportointijärjestelmän uusiminen, mikä otetaan asteittain käyttöön. Järjestelmä tulee korvaamaan nykyisen sosiaali- ja terveysviraston ja varhaiskasvatusviraston yhteisen järjestelmän ja yksinkertaistamaan sen arkkitehtuuria. Uudesta järjestelmästä tullaan saamaan jatkossa ajantasaisemmat raportit, ja se mahdollistaa järjestelmän itsenäiskäytön.

Vuonna 2016 varhaiskasvatusvirastossa laaditaan viraston tietotekniikkasuunnitelma kokonaisarkkitehtuurimenetelmällä. Suunnitelmassa otetaan kantaa viraston digitaalisuuden laajuuteen huomioiden eri toimijoiden, asiakkaiden, lasten ja huoltajien näkökulmat ja myös varhaiskasvatuksen pedagoginen näkökulma (digiohjelma). Hankkeessa pyritään näkemään, millainen on digitalisoituva varhaiskasvatus vuonna 2020.

Viraston vuoden 2016 keväällä valmistuvassa digisuunnitelmassa linjataan varhaiskasvatusviraston ja tulevan opetus- ja varhaiskasvatustoimen digitaalisen toiminnan hankkeita. Tavoitteena on uusien esiopetuksen opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman sisältöihin ja tavoitteisiin vastaaminen. Lisäksi tavoitteena on määritellä varhaiskasvatuksen pedagoginen digiohjelma vuoden 2017 aikana. Kaikissa teknisissä hankinnoissa haetaan mahdollisuuksien mukaan avoimia rajapintoja käyttäviä ratkaisuja.

Vuoden 2015 arviointikertomuksen kohta 5.9: Yhteistyön toimivuus lastensuojelun ja lasten- ja nuorten peruspalvelujen välillä

Tarkastuslautakunta laati vuonna 2014 arvioinnin varhaisen puuttumisen toimivuudesta päiväkodeissa ja neuvoloissa, jonka yhtenä tuloksena oli, että varhaista puuttumista ja huolen käsittelyä hankaloittivat yhteistyön ja tiedonkulun puutteet erityisesti lastensuojelun kanssa.

Vuonna 2015 tarkastuslautakunta arvioi yhteistyön toimivuutta lastensuojelun ja lasten ja nuorten peruspalveluiden välillä.

Tarkastuslautakunta on todennut arvioinnissaan, että lastensuojeluilmoitusmenettely oli vähiten selvää päivähoidossa, neuvoloissa sekä kouluterveydenhuollossa. Lastensuojelun yhteistyötä tarkastuslauta-

kunta pitää riittämättömänä neuvoloiden ja päiväkotien kanssa, sekä jossain määrin perheneuvoloiden kanssa.

Sosiaali- ja terveysviraston perhe- ja sosiaalipalvelut osaston sekä varhaiskasvatusviraston johdon kaksi kertaa vuodessa pidettävissä johdon tapaamissa on säännöllisesti käsitelty ja sovittu lasten hyvinvointiin ja suojeluun liittyvistä toimintatavoista. Yhteiset toimintaprosessit ovat vielä kuitenkin melko uusia ja niiden tunnetuksi tekemisessä on vielä työtä molemmissa virastoissa.

Tarkastuslautakunta toteaa vuoden 2015 arviointikertomuksessaan, että sosiaali- ja terveysviraston, opetusviraston ja varhaiskasvatusviraston tulee lisätä ohjeistusta ja tiedotusta erityisesti päiväkoteihin, neuvoloihin ja kouluterveydenhuoltoon tietoisuuden lisäämiseksi lastensuojelun menettelytavoista sekä luoda yhteinen koulutuskokonaisuus monialaisesta työotteesta, yhteistyöstä ja vastuusta lasten hyvinvoinnissa ja suojelussa.

Päivähoitoyksiköiden esimiehille ja kiertäville erityislastentarhanopettajille järjestettiin virastossa vuoden 2014 aikana koulutustilaisuuksia lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Koulutuksissa käsiteltiin mm. lastensuojeluilmoituksen ja arviointipyynnön käytänteitä sekä lastensuojelun tarjoamaa konsultaatiota.

Lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä pyyntönä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi. Pyyntöjen osuutta pyritään lisäämään, koska silloin työskentely alkaa yhdessä vanhempien kanssa ja on näin ollen varhaiskasvatuksessa luontevampi vaihtoehto, kuin lastensuojeluilmoituksen tekeminen.

Lastensuojelutarpeen arviointimallia käsiteltiin myös keväällä 2015 järjestetyissä ”Lapsille mukava kesä 2015” -koulutuksissa.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2015 ilmenee, että parhaiten lastensuojelun ja peruspalvelujen välisinä yhteistyömuotoina toimivat alueelliset verkostotapaamiset, lastensuojelun konsultaatiopuhelimen hyödyntäminen sekä yhteiset asiakaskäynnit kotona ja päiväkodissa.

Tarkastuslautakunta toteaa kertomuksessaan, että erityisesti päiväkodeissa, neuvoloissa ja kouluterveydenhuollossa ei ole aina varmuutta tai ymmärrystä ottaa yhteyttä lastensuojeluun, vaikka tarvetta havaittaisiin.

Varhaiskasvatusviraston yhtenä muuna toiminnallisena tavoitteena vuodelle 2015 oli ”Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä teh-

dään alueellista yhteistyötä kaupungin muiden hallintokuntien kanssa." Tavoitteena oli, että lastensuojeluntarpeen arviointipyyntö- toimintamalli on arvioitu. Kaikki lastensuojeluilmoitukset sekä arviointipyynnöt, ajalta touko-lokakuu 2015, kerättiin varhaiskasvatusalueittain. Lisäksi yhteistyötä sekä tehtyjä lastensuojeluilmoituksia ja arviointipyyntöjä tuli käsitellä kussakin varhaiskasvatusalueen toimiston alue- johtoryhmässä yleisellä tasolla yhteistyökäytäntöihin peilaten.

"Perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoidon yhteistyökäytännöt" -ohje päivitettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston kanssa keväällä 2015. Ohje täydentää ja kuvaa työnjakoa perhe- ja sosiaalipalvelujen ja päivähoidon välillä. Ohje sisältää lastensuojelussa tehtävän yhteistyön kolme vaihetta: päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyön käynnistyminen, yhteistyö yhteisen asiakkuuden aikana lapsiperheiden perhetyössä tai lastensuojelussa sekä lapsiperheiden perhetyön tai lastensuojelun asiakkuuden päättyminen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tarvitaan säännöllistä koulutusta monialaisesta työotteesta sekä yhteistyö- ja vastuukysymyksistä lasten hyvinvointiin ja suojeluun liittyen.

Viraston tuloskortin 2016 yhtenä tavoitteena on "Luo luottamusta - Suojele lasta" -verkkoaineiston käyttäminen oppimisen välineenä yhdessä lastensuojelun ja lapsiperheiden palvelujen kanssa. Kyse on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottamasta saman nimisestä oppaasta ja verkkokoulutuksesta, joka on lastensuojeluilmoitusvelvollisille tarkoitettu koulutuskokonaisuus. Tavoitteena varhaiskasvatusvirastossa on, että 50 esimiestä ja 400 työntekijää on suorittanut verkkokoulutuksen vuoden 2016 aikana.

Varhaiskasvatuslautakunta päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt 13.4.2016 (41 §) vuoden 2015 arviointikertomuksen. Kertomuksesta tulee hankkia tarkastussäännön 8.2 §:n mukaisesti kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot valtuustolle toimitettaviksi.

Tarkastuslautakunta on pyytänyt 17.5.2016 mennessä varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa vuoden 2015 arviointikertomuksen kohdista 2.1 ja 5.9.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Armi Vaden, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43346
armi.vaden(a)hel.fi
Pasi Brandt, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42527
pasi.brandt(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2015

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Tarkastuslautakunta

Päätöshistoria

Tarkastuslautakunta 13.04.2016 § 41

14
Ilmoitusasiat

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää merkitä tiedoksi seuraavat ilmoitusasiat:

- Kooste Tukholman virkamatkasta
- Tietoa vuoden 2015 asiakaspalautteista

- Kaupunginhallitus 25.4.2016 § 400 Savuton Helsinki -ohjelman loppuraportti

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Jaana Leikkilä, suunnittelija, puhelin: 310 55728
jaana.leikkila(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

15
Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

Päätösehdotus

Varhaiskasvatuslautakunta päättää, ettei se ota käsiteltäväkseen seuraavia varhaiskasvatusjohtajan tekemiä päätöksiä:

Varhaiskasvatusjohtaja 9.5.2016

- Vuosaari-Östersundomin varhaiskasvatusalueen päivähoitoyksikkö Hanna-Mustakivi-Kurkimoision ryhmä Viikunan ja ryhmä Taatelin lakkauttaminen sekä päiväkoti Hannan ryhmä Onnimannin lakkauttaminen tilapaikkatilanteen ja vähäisen palvelutarpeen vuoksi. Yksikkötietolomakepäätös voimassa 3.6.2016 alkaen.

Varhaiskasvatusjohtaja 13.5.2016

- 47 § Päiväkotien ja ryhmäperhepäiväkotien enintään kuukauden kestävät sulkemiset kesällä 2016
- 48 § Varhaiskasvatusviraston leikkipuistojen enintään kuukauden kestävät sulkemiset kesällä 2016
- 50 § Käynnistämistuen myöntäminen Sedmigradskys småbarnsskola och Marias Asyl, päiväkoti Marias Asylille
- 51 § Päiväkodinjohtajan viran täyttäminen haettavaksi julistamatta Malmi-Pukinmäen varhaiskasvatusalueella
- 52 § Päivähoitoyksikkö Kamomilla-Maarianmaan päiväkodin johtajan viran täyttäminen
- 53 § Päiväkodinjohtajan viran täyttäminen haettavaksi julistamatta Malmi-Pukinmäen varhaiskasvatusalueella
- 54 § Virheellisesti maksetun palkan takaisinperintä (Salassa pidettävä, JulkL 24 § 1 mom 23 k.)
- 55 § Lastenkirjojen lahjoituksen vastaanottaminen
- 56 § Päivähoitoyksikkö Pajalahti-Veijarin päiväkodinjohtajan viran uudelleen haku
- 57 § Käynnistämistuen myöntäminen Niiwester Oy:lle päiväkoti Engel Sepälle
- 58 § Mellunkylän varhaiskasvatusalueen päiväkodinjohtajan viran täyttäminen haettavaksi julistamatta
- 59 § Käynnistämistuen myöntäminen Elonkaari Oy:lle päiväkoti Versonkulmalle
- 60 § Perhepäivähoidon sähköinen työaikasuunnittelu ja läsnäoloseuranta

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Jaana Leikkilä, suunnittelija, puhelin: 310 55728
jaana.leikkila(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano